

Letni obračun počitniške skupnosti ZZB NOV Ljubljana - Banjole

Zelo obširno in mnoge podrobnosti navajajoče poročilo o delu in uspehih v letu 1967 je upravni odbor Počitniške skupnosti ZZB NOV Ljubljana-Banjole predložil III. redni skupščini te skupnosti, ki je bila 8. februarja. Če bi se zadržali samo ob najbistvenejših podatkih iz tega poročila, bi pač ugotovili:

Dom Počitniška skupnost ZZB NOV Ljubljana-Banjole so lani odprli v maju in je posloval do konca septembra. V maju, začetku junija in v septembru so bili v njem na oddihu v glavnem starejši člani, ki jim je potreben in koristen morski zrak, a jim ni do tega, da bi se parili na najbolj vročem soncu v juliju in avgustu. Od 21. junija do konca avgusta pa so vsi prostori v domu povsem zasedeni, kajti takrat so na letovanju starši z otroki in vnuki, za katere uporabljajo tudi dopolnilna ležišča.

Skupno je bilo v petih mesecih v Banjolah na letovanju 3084 odraslih in 654 otrok. Tako je bilo v maju tam 563 članov ZZB in ZVVI in 15 otrok, v juliju pa 615 članov in 269 otrok.

Ce primerjamo število gostov v zadnjih letih, lahko ugotovimo, da je le-to naraslo od 2392 v letu 1964 na 3738 v letu 1967. S prehrano so bili gostje v glavnem zadovoljni, saj je uprava upoštevala tudi to, da morajo nekateri gosti imeti dietno hrano. Težave so le s tem, da posamezni gosti pridejo prej kot so poklicani in jih tu pa tam pride več, kot imajo nakazanih mest.

Pri tem ne gre prezreti, da občinski odbori ZZB NOV, člani te skupnosti, sami razporejajo svoje člane na prostore, ki z njimi razpolagajo.

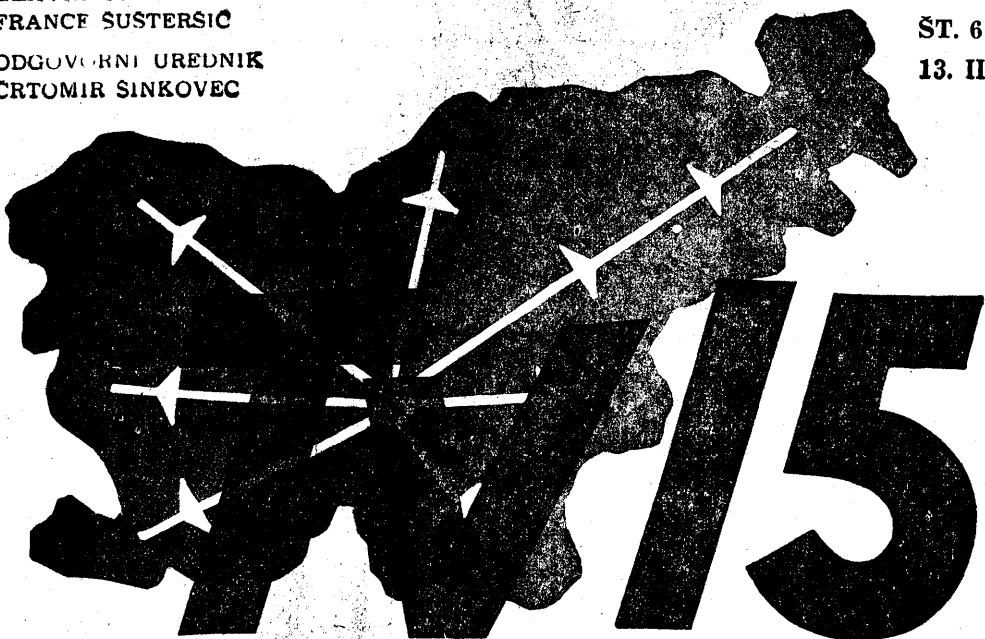
Posebnost Počitniške skupnosti ZZB NOV Ljubljana - Banjole je v tem, da so v domu zaposleni le upokoenci, lani jih je bilo 16, v strežbi in kuhinji pa gojenke Šolskega centra za gostinstvo iz Novega mesta, ki jih je bilo tam v juliju in avgustu na praksi 18.

Največje težave imajo s parkirnimi prostori. Med letom so opravili razna potrebna popravila na objektih ob morju in inventarju, nabavili so to in ono, toda predlogov za investicije, nabave in obnovitvena dela je ostalo precej tudi za letošnje leto.

Podrobni obračun dohodkov in izdatkov, zajetih v finančnem poročilu, je pokazal na aktivno lanskeletno poslovanje te počitniške skupnosti ZZB NOV.

V razpravi so udeleženci skupščine izrekli vse priznanje tistim, ki so dom v Banjolah videli in si vsestransko prizadevali, da so bili gosti v njem zadovoljni. Naglasili so tudi, da so posamezne nevednosti nekaterih članov ZZB zagrešili pristoi občinski odbori, ki niso vodili prave evidence in ne uprava doma. Toda šlo je res le za redke posamezne primere.

GLAVNI UREDNIK
FRANCE SUSTERSIČ
ODGOVORNI UREDNIK
CRTOMIR SINKOVEC

GLASILO ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV NOV SLOVENIJE

O delu sklada za urejanje stanovanjskih zadev borcev

Da stanovanjske zadeve borcev v Sloveniji še niso urejene, izhaja tudi iz poročila sklada za urejanje stanovanjskih zadev borcev pri republiškem odboru ZZB NOV. O tem poročilu je razpravljalo predsedstvo tega odbora na svoji seji 26. januarja letos

Kako pa je videti vsa ta stvar?

Sredstva, s katerimi sklad razpolaga, se zbirajo iz procentualne soudeležbe pri čistem dohodku Jugoslovanske loterije, iz dotacije Zveznega izvršnega sveta, ki jo le-ta vsako leto da v ta namen zveznemu odboru ZZB NOV in pa iz anuitet vrnjenih posojil iz prejšnjih let.

Uporaba teh sredstev je razvidna iz tega, da je v letu 1967 sklad dodelil 53 občinam 3 milijone 55 tisoč novih dinarjev (305.500.000 starih dinarjev) za nadaljnje individualno kreditiranje popravil stanovanj kmetov-borcev in invalidov NOV. Te kredite so občine dobile od sklada samo pod pogojem, da so tudi iz lastnih sredstev dodale v isti namen prav toliko zneske, kakršne so prejele od sklada.

Toda spričo tega, ker odobrava sklad kredite za dograditev novih stanovanj, dalje za soudeležbo pri nakupu novih stanovanj in za popravila individualnih stanovanjskih hiš, je odbor sklada med letom tudi sam, v sporazumu z občinami, odobril okoli milijon 400.000 novih dinarjev (140 milijonov starih dinarjev) kreditov. Da so potrebe po kreditih res precejšnje, izpričujejo številke. Med prosilci pa ne manjka takih, ki povsem neupravičeno zahtevajo kredite.

V letu 1967 je sklad prejel 434 prošenj za posojila. Upravni odbor sklada, ki je pooblaščen, da odobrava kredite do

15.000 novih dinarjev, je navedbe v vlogah prosilcev za kredit preverjal na kraju samem. Zato je ugodno rešil 182 vlog, odklonil pa jih je 141, medtem ko jih je 49 bilo prenesenih na leto 1968, a nadaljnjih 32 jih še preverjajo.

Toda naloga sklada ni samo odobravati kredite iz razpoložljivih sredstev, marveč tudi posredovati v stanovanjskih za-

devah. Zato je upravni odbor sklada prejel lani še 103 pismene vloge borcev in invalidov NOV predvsem kot prošnje za razne intervencije. Mimo tega se je na upravni odbor sklada obrnilo še osebno nad 1500 članov združenj borcev in VVI. Teh bi bilo vsekakor manj, če bi združenja ali občinski odbori ZZB NOV pojasnjevali in svetovali svojim članom, ko si

le-ti sami ne vedo tolačiti tega ali onega v zvezi z urejanjem stanovanjskih zadev.

Med posameznimi vlogami in tudi osebnimi prošnjami gre za posredovanje za dodelitev stanovanja, novega ali starega takim, ki živijo v nevzdržnih razmerah, za zamenjavo stanovanj, ker so narasle družine, gre za spore s privatnimi lastniki, za dodelitev lokacij in gradbe-

PREDSTAVNIŠTVU FRONTE NARODNE OSVOBODITVE JUŽNEGA VIETNAMA
MOSKVA

Političnemu vodstvu FNO Južnega Vietnama

Republiški koordinacijski odbor Socialistične republike Slovenije za pomoč žrtvam imperialistične agresije, ki že tretje leto vodi, pospešuje in koordinira prizadevanja slovenskega naroda, da bi poleg splošne politične podpore tudi materialno pomagal junaškemu narodu Vietnama v boju za osvoboditev in neodvisnost, izraža ponovno svojo polno moralno in politično podporo borcev Južnega Vietnama in svoje občudovanje nad doseženimi uspehi.

Obsežne operacije v zadnjem letu so dokazale vsemu svetu, tudi tistim, ki so doslej dvomili, da so ZDA v spopadu s celotnim vietnamskim narodom. Veliki uspehi, ki ste jih dosegli, so ponovno dokazali, da je FNO vseljudsko gibanje. V štirih letih naše narodnoosvobodilne vojne smo prestali najbolj surove metode zatiranja in brezobzirnega uničevanja našega naroda s strani fašističnih okupatorjev. Metode ameriških agresorjev, proti katerim se tako odločno in junaško borite, so identične z metodami nacističnih okupatorjev. Odločno obsojamo nadaljevanje ameriške agresivne vojne proti vietnamskemu ljudstvu in brutalne postopke okupatorja. Vsestransko vas podpiramo in se odločno zavzemamo za definitivno priznanje FNO kot edinega predstavnika naroda južnega Vietnama. Iskreno vam želimo polno uresničitev ciljev vašega velikega osvobodilnega boja.

Koordinacijski odbor SR Slovenije
za pomoč žrtvam imperialistične agresije
predsednik
Franc Leskošek-Luka, l.r.

V počastitev slovenskega kulturnega praznika

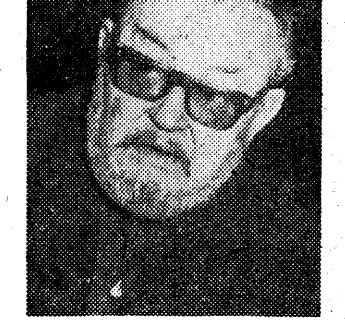
Na večer pred 119. obletnico smrti pesnika dr. Franceta Prešerna je bila v dvorani Slovenske filharmonije svečana slovesnost s podelitvijo letošnjih Prešernovih nagrad.

Predsednik upravnega odbora Prešernovega sklada prof. Boris Zihnerl je v uvodnem govoru spregovoril o pomenu tega našega največjega kulturnega praznika in o vlogi umetniškega razodevanja na oblikovanje zavesti, nato pa podelil nagrade. Prešernove nagrade so prejeli Janko Glazer za pesniško, esejistično in literarno-zgodovinsko delo, Janko Ravnik za skladateljsko, pianistično in pedagoško delo in ing. arh. Bojan Stupica za gledališko režijsko delo.

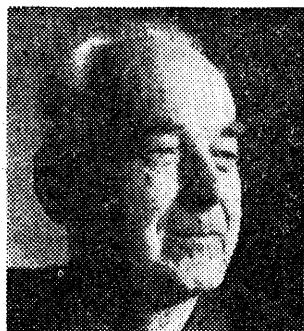
Nagrade Prešernovega sklada pa so prejeli Milka Badjura za ustvarjalno delo pri montaži slovenskih filmov, Jože Ciuha za razstavljena slikarska dela v Mali galeriji leta 1967, sopranistka ljubljanske opere Hilda Hözl za vlogo Turandot, Marjan Kolar za roman »Iščij poldan«, inž. arh. Gregor Košak za ustvarjalno delo na področju grafične opreme, Mirč Kragelj za radijske in televizijske režije v letu 1967, inž. arh. Branko Kraševac za delo na področju oblikovanja v industrijski estetiki, Jožko Lukež za vlogo Barancea v Pirandellovi komediji »Saj ni zares«, inž. arh. Milan Mihelič za razstavne paviljone na GR v Ljubljani in Modne hiše ter Prehramne v Osijeku, Dušan Moravec za knjigo »Pričevanja o včerajšnjem gledališču«, Ive Šubic za slikarska dela, razstavljena leta 1967 v Škofji Loki, Danilo Švara za suito iz baleta »Nina«, Drago Tršar za razstavljena kiparska dela v Mali ga-

leriji leta 1967 in Iva Zupančič za vlogo Ruth v Pintarjevi drami »Vrtnice«.

V drugem delu svečane slovesnosti je simfonični orkester Slovenske filharmonije pod taktirko Boga Leskovića izval-

Bojan Stupica

Janko Ravnik

jal njegovo uglasbitev Prešernovih sonetov nesreče in Igorja Stravinskega »Posveteitev pomlad«.

Janko Glazer

BESEDE
IN
DEJANJA

Uvoz starega papirja...

Letos bomo uvozili veliko količino starega papirja.

Odbor za odpadni material v zvezni gospodarski zbornici je že pripravil kalkulacijo. V sklepih je rečeno: upoštevajoč potrebe papirne industrije po odpadnem papirju je dogovorjeno, da se za sedaj uvozi okoli 20.000 ton starega papirja, ne upoštevajoč uvoz na podlagi kompenzacije.

Na vprašanje: zakaj uvažamo star papir, ko ga imamo sami dovolj, odgovarjajo: zaradi neorganiziranega odkupa.

Zares težko delo.

Politika — 1. II. 1968

Rastoče število »milijonarjev«...

Po doslej zbranih podatkih je približno 22.000 Beograđanov lani ustvarilo več kot 2 milijona S-din dohodka. Leta 1966 je bilo znatno manj Beograđanov z dohodki nad 2 milijona S-din, nekateri celo trdijo, da jih je bilo dvakrat manj.

Delo — 3. II. 1968

Vsakemu po njegovem delu...

Reforma se pri nas pojmuje pač zelo različno. Vendar ne moremo mimo dejstva, da njenih ciljev nikoli ne bomo dosegli, dokler ne bomo dosledno na vsaki področji in nivojih uveljavili politike, po kateri bo nagrajen tisti, ki bolje gospodari in nabore.

Gospodarski vestnik — 2. II. 1968

Mladina in samoupravljanje

Zveza mladine se bori za resnično in učinkovito samoupravljanje povsod tam, kjer se samoupravni odnosi še niso povsem uveljavili. Člani mladinske organizacije smo najostrejši nasprotniki tistih skupin in posameznikov, ki bi radi iz samoupravljanja napravili bleščečo fasado za prikrivanje svojega birokratizma in odločanja v ozkem krogu.

Komunist — 2. II. 1968

Preprosteje, ceneje...

Zanimivo je, da se v Valjevu lahko dobi enogobno stanovanje za 28.000 N-din. Gre za stanovanje s površino 35 kvadratnih metrov s skromnim komfortom, čeprav razpolaga z vsem potrebnim. Razlika je le v načinu tako imenovanega mokrega vozla. Kopalnica je skupna za stanovanja v vsakem nadstropju. Zanimanje za ta stanovanja je zelo veliko.

Borba — 6. II. 1968

Delovna mesta na šibkih nogah

V 98 ljubljanskih industrijskih delovnih organizacijah je 49 odstotkov ustrezno zasledenih delovnih mest, za katera se zahteva višja in visoka izobrazba, in samo 42 odstotkov ustrezno zasledenih delovnih mest, za katera se zahteva srednješolska izobrazba.

Delavska enotnost — 3. II. 1968

Zaradi stolčkov niso za združitev

Ze več let prihajajo iz prometa vsi stolci, prav tako se že več let govori o potrebi združitve teh podjetij. Toda s podjetij železniskega prometa, 17 pomorskega, 17 rečne, 283 cestnega, 15 železnega in 50 podjetij PTT prometa ne menja svojih stališč.

Vztrajno opozarjajo na težave in vztrajno odklanjajo združitve, čeprav mnoga od teh nihajo na robu rentabilnosti.

Politika — 6. II. 1968

Struktura proizvodjalnih sil

Struktura proizvodjalnih sil v naši republiki nikakor še ni zadovoljiva. Če pa bomo dosegli najboljšo strukturo proizvodjalnih sil in na tej podlagi vpeljali najmodernejšo tehnologijo, potem bomo tem zagotovili tudi optimalno rast proizvodnje. S tem pa bomo tudi eliminirali vpliv političnih in subjektivnih pritiskov, vmešavanja in licitiranja.

Stane Kavčič

Gospodarski vestnik — 9. II. 1968

AVTOELEKTRO
TOLMIN

nagraduje kupce svojih vžigalnih svečk. Informacije dobite v vseh prodajalnih avtomateriala

Predsednik Tito spet doma. — Predsednik republike Josip Broz Tito, ki se je mesec dni mudil na uradnih obiskih v nekaterih prijateljskih azijskih in afriških državah, se je vrnil v Beograd. Zadnja postaja na njegovi poti je bil Kairo. Ob vrnitvi je med drugim dejal: »Šlo je za našo obveznost, da vrnemo obiske, pa tudi za potrebo, da z odgovornimi državniki teh dežel preučiemo možnosti za krepitev medsebojnih odnosov.«

VIII. kongres ZMJ. — V Beogradu se je končal VIII. kongres Zveze mladine Jugoslavije. Kongres je bolj kot dosedanja kongresi dogovor o prihodnjem delu mladinske organizacije. Pobližje mnenja, da so nekatere težave, s katerimi se srečujejo mladi, posledica reforme. Mladina bo skupaj z ostalimi delovnimi ljudmi urejala družbene probleme, ki jo zanimajo. Predsednik predsedstva ZMJ je Janez Kocijančič.

Jugoslovanski gospodarstveniki so se vrnili. — Po enomesečnem obisku na Japonskem, Filipinih, Maleziji, Singapuru, Tajski in Cejlonu se je jugoslovanska delegacija gospodarstvenikov pod vodstvom Antona Boleta vrnila domov. V pogovorih, ki so jih imeli člani delegacije s predstavniki gospodarstva teh vlad, so ugotovili, da obstajajo možnosti za razne oblike sodelovanja z našim gospodarstvom.

Ljubljana: občni zbor sindikatov. — Na VII. občnem zboru republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije so sprejeli programsko osnovo nadaljnjega delovanja Zveze sindikatov Slovenije. Ivo Janžekovič je v svojem referatu obravnaval nekatere aktualne naloge pri uresničevanju družbene reforme. V razpravi so delegati obravnavali tudi delovanje sindikalnih organizacij. Za novega predsednika so izvolili Toneta Kropuška.

DOGODKI TEDNA

Imenjava na relaciji Bonn — Beograd. — V Beogradu in Bonnu so izmenjali notje med državnim sekretariatom za zunanje zadeve SFRJ in zunanjim ministrstvom ZR Nemčije o otvornosti veleposlanštev v Bonnu in Beogradu in o imenovanju začasnih odpravnikov poslov obeh veleposlanštev. Za časovna odpravnikova poslov veleposlanštev SFRJ in ZRN sta bila imenovana Zvonko Lucić in Hans Werner Löck.

Na UNCTAD II je govoril tudi Stanovnik. — »Predvsem pričakujemo od te konference trden sporazum o skupni strategiji gospodarskega razvoja, ki bo začela premočati prepad med bogatimi in revnimi,« je med drugim na svetovni gospodarski konferenci v New Delhiju dejal vodja jugoslovanske delegacije Janez Stanovnik. O dilemah UNCTAD II je govoril generalni sekretar OZN U Tant.

Brandt je užalil francoskega predsednika. — Odnose med Francijo in ZR Nemčijo je prav v trenutku, ko so na obeh straneh govorili o nadaljnji krepitvi stikov med deželama, skakala izjava zahodnonemškega zunanjega ministra Brandta. Zahodnonemška agencija DPA je priobčila njegovo napačno interpretirano izjavo, da je de Gaulle obseden z oblastjo.

Grški režim odpušča profesorje. — Grški prosvetni minister Papakonstantin je sklenil odpušiti s solunske univerze 14 rednih ter 5 izrednih profesorjev in 10 docentov. V znamenje protesta proti temu so odstopili štirje profesorji z iste univerze. Predsednik vlade Papadopolos je pozval študente, naj se med študijem ne ukvarjajo s politiko in naj se čuvajo sovražne propagande iz tujine.

Velika stavka turških rudarjev. — Približno sedem tisoč rudarjev iz Zonguldaka v severni Turčiji je zasedlo in razdelalo poslopje svojega sindikata in porušilo več naprav v rudniku. Razlog: zavračanje pogajanj o novih delovnih pogodbah z upravo državnih rudnikov. V incidentih je bilo več ljudi ranjenih. Petnajst tisoč rudarjev je pričelo stavkati.

Sporazum o »Pueblo«. — ZDA in Severna Koreja so dosegle sporazum o izpustitvi 83 članov posadke ameriške vojske ladije »Pueblo«, ki so jo bili zajeli severni Korejci 23. januarja letos. Tako je sporočila južnokorejska časopisna agencija. Ameriška letalonosilka na jedrski pogon »Enterprise«, ki je od začetka afere »Pueblo« križarila v bližini severnokorejskih voda, je zapustila Japonsko morje. Napetost torej popušča.

Z atomskim orožjem nad FNO? — V Washingtonu se širijo govorice o tem, da bodo ZDA morda uporabile v vietnamski vojni atomsko taktično orožje. V Vietnam so Američani poslali strokovnjake za tovrstno orožje. Senator McCarthy je v Bostonu izjavil, da so nekateri zahtevali uporabo tega orožja, vendar pa upa, da vlada tega ne bo vzela v poštev. Govornijo tudi, da bodo Američani uporabili atomsko orožje, če se bodo znašli pred porazom.

Ponovni poskus rešitve krize. — Posebni odposlanec OZN Gunnar Jarring je odpotoval na novo turnejo po državah Srednjega vzhoda. Obiskal bo Jeruzalem, Aman in Kairo. Še zadnjič bo skušal najti izhod iz zagate, v kateri je običajna njegova posredovalna misija. Kairski list »Alkabar al Jom« piše, da so Irak, Jordanija, Maroko in Sudan ponovno zahtevali sklicanje konference arabskih voditeljev.

Politična kriza v Sudanu. — Sudanske opozicijske stranke so v glavnem mestu organizirale demonstracije, hoteč preprečiti namero vlade, da bi prihodnji mesec izpeljala splošne volitve. Predsednik vrhovnega državnega sveta Sudana Azhari je na zahtevo sudanskega premiera Mahgoubu razpustil ustavodajno skupščino. Vojska in policija nadzorujeta vse vladne zgradbe in mostove čez Nil.

U Tantova turneja. — Generalni sekretar OZN U Tant je iz New Delhija, kjer se je udeležil UNCTAD, odpotoval v Moskvo, kjer so ga sprejeli predsednik vlade Kosiigin in drugi. Nato je obiskal London, kjer se je pogovarjal s premierom Wilsonom in ministrom Brownom. Glavna tema pogovorov sta bila položaj v Vietnamu in kriza na Sednjem vzhodu. K tem srečanjem prištevajo še njegov pogovor z Indiro Gandhi.

Posvetovalni sestanek partij v Budimpešti. — Od skupaj 74 partij, povabljenih na konzultativni sestanek v Budimpešti, ki bo konec meseca v Budimpešti, je na poziv odgovorilo 65 partij. Od teh jih je 60 sporočilo, da bodo poslale delegacije na sestanek. Pet partij je odgovorilo neizgovorno. Razen KP Kitajske in Albanije ne pridejo predstavniki KP Kube, Holandije in Švedske.

Borili smo se in se še danes zavzemamo za žive, za prihodnost, za nove generacije. Toda čas nam nehoti vsiljuje tudi nekaj nezaželenega — odnos do padlih, do umrlih. Ne moremo in ne smemo se tega izogniti. Zato naj bo tu dovoljena skopa misel o današnjih pogrebnih (civilnih), o zadnjem slovesu, kar, žal, nas vse čaka. Gre konkretno za organizacijo tako imenovanih civilnih pogrebcev.

Gre za dostojno, zadnje slovo ...

Neposredni povod za to je dal Albin Vidmar v svojem napisu v našem listu 23. januarja v rubriki Ob tabornem ognju, kjer opisuje klavrn pogreb člana ZK in ZB Franca Stoka v Dutovljah. Zabolelo me je to. Zato sem obiskal več organizacij ZZZ na Gorenjskem in pobral, kako je s tem. V glavnem je krajevnim organizacijam ZB prepuščeno 90 odstotkov članarine zgolj zato, da bi imele za take pogrebe. V Trzinu prepuščajo krajevnim odborom celo 94 odstotkov članarine, ker se je občinski odbor povsem odrekel kakšnemu koli prispevku, da bi krajevne organizacije lahko reševale take in podobne probleme. Kolikor zmorejo, pa so povsod občinske organizacije pripravljene

OGLEDALO NAŠEGA ŽIVLJENJA IN DELA

Zapiski z letnih skupščin ZZB NOV

...v Logatcu

V logaški občini so nekako do 20. januarja opravili polovico skupščin združenj in vse so bile dokaj dobro obiskane.

Taka je bila tudi skupščina v Dolenjem Logatcu. Priprave so bile dobre, člani pa s poročili zadovoljni.

V razpravi so ugotovili, da morajo v bodoče urediti stanovanjske razmere pri treh družinah članov, in sicer pri Molkovih, Pirnatovih in Verbičevih. Upajo, da bodo letos dosegli rešitev skupaj z občinsko skupščino.

Sklenili so denarno podpreti boj vietnamskega ljudstva, pa tudi organizirati dajanje krvi.

V Gornjem Logatcu je bilo podobno. Veliko so govorili zlasti o pisanju zgodovine in zbiranju gradiva. Sklenili so, da mora biti zgodovina napisana do konca letošnjega leta in da je za to treba dobiti denar.

O priznavalnih so bili mnenja, da jih je treba začeti deliti bolj previdno.

Vsak član naj bi bil tudi naročen na TV-15, za kar bo poskrbel odbor.

Občinski odbor ZZB pa se je že lotil priprave za občinsko skupščino, ki naj bi bila proti koncu februarja.

Franc Jerina

...na Hrastju pri Suhorju ...

Dne 28. januarja, v nedeljo, kot je na podežlju navada, so imeli redno letno skupščino Združenja borcev NOV na Hrastju pri Suhorju. Udeležilo se je 94 odstotkov vseh članov, kar je lep dokaz njihove discipline.

Kar 19 članov iz tega združenja dobiva družbeno pomoč, predlagali pa so še tri nove.

Govorili so tudi o kreditih za popravilo stanovanjskih hiš kmetov-borcev. Nekateri imajo namreč hudo neprimerna in za-

nemarjena bivališča, po vojni le za šilo obnovljena.

Združenje ima stalne stike z aktivnim ZB v Mariborski tekstilni tovarni (MTT). Lani so jih borci iz te tovarne obiskali in jim poklonili 50 kg blaga.

Na skupščini so tudi razpravljali o nekaterih članih, ki so se nekako poskušali izmakniti plačevanju članarine.

Jože Mihelčič

...v Novi Gorici

Skupščino so imeli ob lepi udeležbi članstva, razprava pa ni bila taka, kot so pričakovali, čeprav je dopolnjevala uvodno poročilo predsednika. Ta je v njem našel nekatere značilnosti ZROP za Novo Gorico.

Ugotovili so, da člani redno hodijo na predavanja in da skoraj ni razlik, ali jih poziva ali samo vabijo. K temu je veliko pripomoglo sodelovanje z oddelkom za narodno obrambo pri občinski skupščini in garnizijo v Ajdovščini. Zato so člani, ki so bili lani na orožnih vajah, dosegli tam prav dobre ali celo odlične ocene.

Pri vsem tem pa so zamerili nekaterim članom, da niso izpolnili anketnih list z izgovorom, da so to pozabili ali pa da so liste izgubili. Premalo je bilo tudi udeležencev na septembrskem orientacijskem pohodu. Pač pa je bila proslava dneva JLA odlično pripravljena in je takih še želeli.

Ob koncu so izvolili nov upravni odbor, v katerem je več mlajših članov, za predsednika pa je bil ponovno izvoljen dosedanjí predsednik tovarniš Gliga Peškir. Skupščina mu je dala popolno priznanje za dosedanje delo.

V posebni resoluciji, ki so jo sprejeli, so obsodili napadalnost imperialistov po raznih delih sveta, posebno v Vietnamu in se v zvezi s tem obvezali, da bodo še bolj izpopolnjevali svoje vojaško znanje.

Just Perat

...v Ilirski Bistrici

Konec januarja so tudi v Ilirski Bistrici imeli skupščino ZROP. Med drugim so v razpravi poudarili nalogo članov, da so aktivni ustvarjalci socializma. Zlasti naj bi bili poborniki uveljavljanja reforme, družbene in gospodarske. Od gospodarske in družbene urejenosti in trdnosti je namreč odvisna tudi obrambna moč države. Po mnenju enega izmed udeležencev razprave zdaj član ZROP k vsemu temu največ lahko prispeva, če zavzema povsod, zlasti pa v organih delavskega in družbenega samoupravljanja, vedno napredna in odločna stališča. Člani so tudi pozdravili sklepe republiškega sekretariata za narodno obrambo, da je udeležba na strokovnih predavanjih odslej obvezna za vse rezervne oficirje in podoficirje. Prav tako se kaže vedno večja potreba po večji povezanosti med ZROP in prebivalstvom, zlasti na področju civilne obrambe, pa tudi sodelovanja s planinskimi, telovadnimi, strelskimi in lovskimi organizacijami. Posebno so pa poudarili potrebo po rednem in tesnem sodelovanju z mladinsko organizacijo in sploh zvezah z mladino, zlasti glede razvijanja tradicij NOB.

Skupščine se je udeležil tudi poveljnik garnizije, ki je poudaril potrebo po sodelovanju med rezervnimi in aktivnimi oficirji in podoficirji ter pohvalil delo ilirskobistriškega ZROP za vzdrževanje teh stikov.

Petar Nikolič

...v Šiški

V soboto, 27. januarja, so se člani krajevne organizacije Zveze vojaških vojni invalidov »Darko Marušič« Ljubljana-Šiška zbrali na svoji redni letni skupščini v sindikalni dvorani Ljubljana-transport. Kljub mrzlemu vremenu, visoki starosti in bolelosti članov je bila udeležba zadovoljiva. Po otvoritvi in izvolitvi delovnega predsedstva je predsednik organizacije Franc Kranjc izčrpano poročal o delu odbora, o skrbi za članstvo, o novi invalidski zakonodaji, o naši notranji politiki in o dogodkih v svetu. V poročilu je bilo tudi omenjeno, da so člani odbora za praznik republike 29. november obiskali več zaslužnih in bolnih članov organizacije jim čestitali za praznik in jim ob tej priliki izročili skromno darilo.

Razprava o poročilu je bila zelo dobra in konkretna. Udeleženci so največ govorili o spremembah zakona o vojaških vojni invalidih, predvsem o družinski invalidnosti. Pomenili pa so se tudi o invalidskem dodatku, o problemu zobozdravstva in zobnih protezah, o plačevanju zdravil na recept, o stroških zdravljenja v bolnišnicah in o klimatskem zdravljenju. Grajali so zlorabljanje klimatskega zdravljenja nekaterih, ki jim je odobreno 21 dni, izkoristijo pa samo 10 dni, drugo pa na isti račun njihovi ožji člani družine.

Na vprašanja diskutantov sta odgovarjala predsednik krajevnega organizacije ZVVI Franc Kranjc in predsednik občinskega odbora ZVVI Moco Kampos. Člani so bili zelo zadovoljni s pojasnili, saj so zvedeli vse, kar so želeli.

Letno konferenco sta pozdravila predsednik občinskega odbora ZVVI Moco Kampos in predsednik krajevnega organizacije ZB Milan Zagorc.

Po končani konferenci je predsednik delovnega predsedstva povabil vse udeležence konference na majhno tradicionalno tovarniško srečanje in skromno zakusko.

K. MAKUC

Radence Po zdravlje ZA ŽIVČNE BOLEZNI

...v Savskem naselju

Dne 2. 2. 1968 je bila letna skupščina krajevnega organizacije ZZB Ljubljana — »Savsko naselje«. Na dnevnem redu so bila poročila o delu odbora v preteklem letu in končno volitve novega odbora. Udeležba je bila zadovoljiva, dasi bi sprico velikega števila članov ZZB bila lahko še dosti večja. Konferenca so se udeležili tudi predstavniki drugih družbeno-političnih organizacij, v imenu občinskega odbora ZZB skupščine občine Ljubljana-Bežigrad pa je članstvo pozdravil tovariš Jože Simčič.

V poročilu odbora, ki ga je podal dosedanjí predsednik Gregor Frandolč, so bili omenjeni vsi uspehi o delu posameznih komisij in odbora kot celote. Najbolj aktivni sta bili komisiji za socialna in stanovanjska vprašanja. V preteklem letu so bila rešena nekatera stanovanjska vprašanja naših članov, nekateri pa so dobili priznavalnice od občinskega odbora. Člani socialne komisije so poveljali strbi tudi bolnim članom naše organizacije ter jih obiskovali na domu ali v bolnici. Tudi druge komisije so v glavnem izvršile z nardom zastavljene naloge, vendar je poročilo posebej omenilo nezadostno aktivnost komisije za tradicije NOB in nekatere pomanjkljivosti pri delu komisije za varstvo spomenkov.

V poročilu je bilo nadalje omenjeno, da glede oddiha v poštinskem domu ZZB obstaja problem v tem, da na našo krajevno organizacijo odpade premalo mest za vsakoletno prebivanje v domu, ker imamo verjetno največ članov kot krajevna organizacija. Posebej je bil poudarjen velik uspeh akcije za zbiranje pomoči vietnamskemu ljudstvu, kar je še en dokaz naše solidarnosti z njihovim bojem za svobodo.

Tudi ob prireditvi, ki jih je organiziral odbor za starejše članice in člani v počastitev dneva žena 8. marca in dneva republike, pričata o tem, da je organizacija posvečala pozornost tudi takim članom, ki niso več v službah.

Po poročilu je bila razprava, v kateri je sodelovalo 15 članov. Posebej je bila poudarjena potreba, da naša organizacija posveti več pozornosti vprašanju obrambne vzgoje. Tudi nadaljnjemu delu v zvezi z obujanjem tradicij NOB je bilo posvečeno več razprav in v zvezi s tem je bila poudarjena potreba po večjem prizadevanju udeležencev NOB pri pomembnih akcijah, ki jih prirejata mladinske in pionirske organizacije. V razpravi je bilo tudi omenjeno odtegotvanje velikega dela članstva od dela v organizaciji in zlasti tistih, ki bi lahko glede na svoje funkcije v različnih delovnih organizacijah veliko pripomogli s svojim vplivom k boljšemu reševanju problemov borcev tam, kjer delajo.

Problem je tudi v tem, da nekateri člani niso pripravljeni sodelovati ali kot odborniki ali kot poveljniki in morajo zaradi tega isti ljudje vrsto let opravljati določene funkcije v odboru. Poleg teh slabosti, do katerih prihaja v delu organizacije, so pa vseeno v razpravi pozdravljali tudi vsi tisti uspehi, ki se zlasti kažejo v skrbi za naše članke.

J. K.

za kar lepi uspehi te organizacije, ki šteje nekaj nad 400 članov.

Člani ZB so zelo aktivni v krajevni skupnosti, sodelujejo pri vseh akcijah SZDL, na zborih volivcev in pri vseh drugih političnih akcijah.

Odborniki so med letom obiskovali člane, ki jih je bolezen priklenila na posteljo. Odbor je posredoval, da je 18 članov dobilo priznavalnice in razdelil šestim družinam borcev zimsko pomoč v višini 145.000 starih dinarjev, ki jih je v ta namen prejel od občinske skupščine.

Lani so trije člani tega združenja dobili stanovanja, nadaljnjih deset članov pa še čaka, da pridejo na vrsto.

Pri obujanju tradicij NOB so skupno s krajevno skupnostjo SZDL in ZB »Matič Belič« in Rožna dolina priredili šest kino predstav za šolsko mladino. Na Tehnični srednji šoli pa so dijakom priredili predavanja ob 27. aprilu in 29. novembru. Skupno s kolektivom Tobačne tovarne so ob dnevu mrtvih priredili komemoracijo pred spomenikom padlih borcev NOV.

OB TABORNEM OGNJU

v Kranju so prav tako omenjali ta problem in sklenili, da bodo na eni izmed prihodnjih sej posebej o tem razpravljali. Predvideno je, da bi pri občinski skupščini ustanovili posebno komisijo za civilne pogrebe, ki bi v določenem primeru po potrebi pomagala v organizacijskem in finančnem pogledu. V Trzinu, kjer prav tako čutijo ta problem, so sklenili, da bodo o njem razpravljali na letni konferenci, ki jo pripravljajo. Upajo, da bodo našli ustrezno razumevanje v občinskih organih.

Tako, kot je ugotovljeno, povsod te težave čutijo in jih skušajo reševati. Prav zato pa tudi ni odveč o tem javna beseda brez zadržane strmežljivosti, saj gre za dostojno, zadnje slovo naših najzvestnejših članov družbe.

Občni zbor koroških partizanov

Zveza koroških partizanov je imela 3. februarja v Celovcu svoj občni zbor. Poleg lepega števila nekdanjih partizanskih borcev so se tega zbora udeležili tudi številni gostje. Med njimi so bili: bivši koroški deželni glavar in predsednik zveze socialističnih borcev za osvoboditev Ferdinand Wedenig, predsednik zveze bivših internirancev za Koroško Josef Nischelwitzer, sekretar republiškega odbora ZZZ NOV Slovenije Stane Bizjak, predsednik odbora koroških partizanov v Ljubljani ing. Pavle Zaver, bivši komandant Zahodno-koroškega partizanskega odreda Janez Ribič in drugi.

O delu in uspehih Zveze koroških partizanov v preteklem letu je poročal Karel Prusnik-Gasper.

Na dnevnem redu občnega zbora pa je bil tudi referat dr. Zwitterja, ki je opisal vlogo ko-

roških partizanov v splošnem boju proti fašizmu in nacizmu med drugo svetovno vojno. Ti se niso borili samo za lastno osvoboditev, marveč tudi za osvoboditev Avstrije. To je naglasil še prav posebno zato, ker nekateri krogi v Avstriji delajo zopet razliko med slovensko manjšino na Koroškem in svojo manjšino v Italiji. Razlike namreč ni, če pa že je, je samo v tem, da so koroški Slovenci s svojim bojem mnogo prispevali k obnovitvi Avstrije in se pozneje aktivno vključili vanjo. Zato so tudi upravičene njihove zahteve po natančnem izvajanju 7. člena avstrijske državne pogodbe, ki so si ga sami priborili s svojo partizansko borbo.

Naglasil je tudi, da so se Slovenci pokazali dovolj zrele, da se niso pustili izzivati, pa tudi med drugih manjšin se v svojem boju niso posluževali. Ob koncu svojega izvajanja je dr.

Zwitter navedel še nedavno italijansko izjavo Avstriji, da je pripravljena dati avstrijski manjšini na južnem Tirolskem enake pravice, kakršne je pripravljena Avstrija dati svojim manjšinam. Če hoče torej Avstrija svoji manjšini na južnem Tirolskem dobro, naj zagotovi slovenski manjšini vsaj tiste pravice, ki so uzakonjene v avstrijski pogodbi.

V razpravi, ki je sledila poročilu, so zbrane bivše koroške partizane pozdravili bivši koroški deželni glavar Wedenig, ki je govoril tudi o skupnih naporih vseh naprednih sil v Avstriji za progresiven razvoj in dežele. Josef Nischelwitzer, ki se je dotaknil tudi politike socialnega zavarovanja in zadeve odškodnine političnim zapornikom, Stane Bizjak, ki je pozdravil prisotne v imenu ZZZ NOV Slovenije, je naglasil tudi potrebo enotnosti vseh napred-

nih sil v Avstriji v borbi za mir in mirno sožitje med narodi. V borbi za mir pa naj bodo partizani v prvih vrstah. Ing. Pavle Zaver pa se je v svojem pozdravnem govoru dotaknil negovanja tradicij pri vzgoji mladega rodu v napredni miselnosti.

Potem ko so na občnem zboru sprejeli program dela za prihodnje obdobje, so izvolili tudi nov odbor Zveze koroških partizanov, ki mu ponovno predseduje Karel Prusnik.

IMELI SMO LJUDI...

SLAVKO SATOŠEK

Kruša resnica o smrti priljubljenega črnomojskega meščana Slavka Satoška je globoko odjeknila med prebivalstvom Črnomolja in okolice. Umrl je star 61 let.

Slavko Satoška so poznali kot revolucionarja še iz predvojnih časov. 6. januarja 1937 je sodeloval na ilegalnem sestanku v Mihelčevici zidanci v Semicu, kjer so belokranjski komunisti ustanovili svoj okrožni komite in izvolili delegate za ustanovni kongres KPS na Čebinovem. Ves čas stare Jugoslavije je bil Satošek v vrstah naprednih ter širil ilegalno literaturo. Leta 1941 pa je njegov dom postal zavetišče in zbirališče voditeljev naše revolucije, ki so prihajali v Belo krajino širiti upor. Udeležil se je tudi prvih sestankov pri ustanavljanju OF na Vinici in drugod. Predvsem je sodeloval pri organizaciji prve belokranjske čete. Okupatorji so ga preganjali. Zaprt je bil v Črnomlju, interniran na Rabu in v Gonarsu. Takoj po italijanski kapitulaciji se je vrnil v Črnomelj in se vključil v belokranjsko vojno področje, kjer je bil vodja propagandnega oddelka. Organiziral je lokalni list »Belokranjski plamen«; večino člankov je napisal tovariš Satošek. Zatem je bil povezan prvega oddelka narodne milice za mesto Črnomelj. Tudi po vojni je posvetil vse moči za obnovo in izgradnjo domovine.

O njegovi priljubljenosti zgovorno priča pogreb, na katerem ga je spremlilo več sto Črnomoljcev, njegovih prijateljev in soborcev.

Za standard z zdravimi temelji

Iz referata predsednika Zveze sindikatov Slovenije Iva Janžekoviča na občnem zboru Zveze (minuli teden) posnemamo, da so bili sindikati zmeraj odločni zagovorniki politike nagle rasti življenjskega standarda proizvajalcev. Pri tem pa se zavedajo, da boljšega standarda ni moč zagotoviti s stopicanjem na mestu ali s preprosto porazdelitvijo dohodka v korist osebnih dohodkov.

Hitro rast življenjske ravni je moč zagotoviti le z dinamično rastjo gospodarstva. To pa terja ustrezne ukrepe v delitveni politiki. Kolektivi, ki delijo dohodke mimo ustvarjenih rezultatov, se ne vprašajo, kaj bo jutri, zanemarijajo prihodnost.

Potrebni so ukrepi, ki bodo v vseh panogah gospodarstva spodbujali racionalno poslovanje. Rešitve, ki so bile pred kratkim sprejete v zvezni skupščini in ki določajo zamrzovanje osebnih dohodkov v posameznih gospodarskih skupinah, so nesprejemljive kot trajne. Treba je torej poiskati ustrežnejše rešitve.

V zvezi s politiko nagrajevanja in delitve po delu je tovariš Janžekovič dejal, da sramežljivo popuščamo pritiskom uravnilovke tudi tam, kjer je očitno, da bi boljša materialna spodbuda pomagala, da bi se kolektivi hitreje izkopali iz težav.

Ob reelekciji naj bi se sindikati zavzeli za spremembe, ki bodo zagotovile hitrejši razvoj v takih kolektivih. Razprave o tem, ali je za vodilne ljudi pomembnejša praksa ali izobrazba, ne vodijo nikamor. Bistveno so rezultati, ki jih posameznik dosega!

Kar zadeva zaposlovanje, stojijo sindikati na stališču, da mora biti podlaga za uspešno reševanje tega vprašanja edino pospešena gospodarska rast in iz nje izvirajoča povečana akumulacija. Za nezaposlenost v Sloveniji je značilno zlasti to, da se večja število kvalificiranih in visokokvalificiranih kadrov ter delavske mladine, ki je končala šolo in je brez dela.

Slovenski sindikati podpirajo napore skupščine SRS in njenega izvršnega sveta, da bi letos uredili nekatera najbolj pereča vprašanja s področja šolstva, kulture in socialnega zavarovanja, in se strinjajo z mnenji, ki opozarjajo na velike obremenitve našega gospodarstva.

Odločno je treba zavrniti mnenja, da so aktualne naloge reforme narekovala odložitve problemov samoupravljanja in samoupravnih odnosov na kasnejši čas, da je treba samoupravljanje postaviti na stranski tir, se otresti samoupravnega »mita«, samoupravo pa racionalizirati. Gotovo je treba iskati najbolj racionalne oblike samoupravljanja. Toda praksa, ki jo povzročata togost in neprimernost posameznih zakonskih rešitev, ni bistvo samoupravljanja, temveč njegova karikatura in nerazumevanje.

Predsednik Janžekovič je naglasil, da večkrat prav zakonodaja, predvsem zvezna, otežuje ali celo onemogoča dopolnjevanje splošnih aktov, ki naj bi postali funkcionalni instrumenti samoupravljanja in moderne, racionalne organizacije dela. Senčne strani zakonodaje je zato treba čimprej odpraviti.

Talci pod Kamnitnikom

Osmega februarja 1944 se je nad škofjo Loko razgrnila siva groza. Gestapo je zbiral žrtve. Petdeset talcev za enega esesovca, za enega volka v jekleni čeladi.

Vdrl so k doktorju Kocjančiču, Erznožniku, Jamniku, Franku, Kavčiču, Gregorinu, Krigu, Oblaku, Pircu, Poljancu, Šinkovcu, Časlu, Jurjeviču in še tu in tam. Petdeset so jih zbrali, jih uklenili in odgnali na kamione, s katerimi so zdrveli proti Kranju. V prečuti noči v temnici so se talci poslavljali od svojih dragih. In že je tu jutro slovesa za vedno. Zopet so zaropotali motorji in zdrveli z žrtvami proti škofji Loki.

Nedolgo zatem je izza Kamnitnika odjeknila salva. V snegu sredi drage je obležalo v lastni krvi petdeset talcev, petdeset škofjeloških talcev...

Žalostne jablane v Frankolovem

V zgodnjem ponedeljskem jutru 12. februarja 1945 se je nad celjskim Starim piskrom zgrinjal strahoten mrak.

Esesovci, gestapovci in ustaši so ob zori tega dne prebujali jetnike s puškini mi kopiti. Na dvorišče so izgnali sto ljudi, jih razvrščali v skupine in povezovali v dolge verige. Že so zaropotali motorji mračnih kamionov. S sto talci so zdrveli mimo naselij in prijaznih domačij. Za Frankolovim so kamioni obstali sredi zastraženega morišča. Žrtve so zvrstili v dolge vrste. Na vejah jablan so že visele pripravljene zanke. Zgodilo se je strahovito naglo.

Ko se je izza hribovja dvigalo sonce, je zadnjič poljubilo posivgle obraze, steklene oči, ki so nemo klicale po masčevanju...

Spomenik v Tržiču

Občinska Zveza združenj borcev NOB v Tržiču je pripravila nedavno javno razpravo o izgradnji spomenika padlim borcem v NOB. Razpravi o gradnji spomenika padlim borcem se je med mnogimi občani in borci NOB udeležil tudi predsednik občinske skupščine tov. Tomazin, dalje akademski kipar Stojan Batič in inž. arh. Oblak iz Ljubljane, ki bo vodil gradbena dela pri postavitvi osrednjega spomenika padlim borcem v NOB v tržičski občini.

Javna tribuna je imela predvsem namen, da dokončno reši vprašanje lokacije spomenika, saj so zanj obstajale kar tri variante. Občani so predlagali, da bi spomenik stal pred poslovalnico »Avtoprometa«; Gorenjska ter pri sedanji avtobusni postaji. Člani občinskega Zdrženja ZB NOB pa so se s pristojnimi forumi občinske skupščine odločili za lokacijo v parku ob Bombažni predmici in tkalnici. Po tej odločitvi je Zveza združenj borcev NOB v Tržiču s sodelovanjem občinske skupščine že naročila idejni projekt spomenika, ki so ga razgrnili občanom na zadnji javni razpravi. Po idejnem projektu se bo ploščad ob predelnem parku raztezala od ceste, v dolžini 12 metrov, na njej pa bo na podstavku stal

monumentalni spomenik, ki bo ponazarjal NOB. Zanimivo je, da bodo člani Zveze združenj borcev NOB v Tržiču ob koncu spomeniške ploščadi postavili istočasno tudi razstavnih paviljon, kjer bodo prirejali občanske likovne razstave z motiviko iz NOB, del razstavnih prostorov pa bo namenjen tudi domačim gospodarskim organizacijam, ki bodo v sliki in besedi predstavile občanom svojo raznotero dejavnost. Medtem ko bodo zgornji prostori razstavnega paviljona namenjeni izključno likovnim razstavam, pa bodo v njegovih spodnjih prostorih uredili dvorano z okoli 70 sedeži, bife in garderobo. Ob vhodu v razstavnih paviljon bo stala reliefna plastika, ki bo na nadvse zanimiv način prikazala družbeni razvoj Tržiča v povojnih letih.

Občani, ki so se zbrali na javni tribuni o postavitvi spomenika padlim borcem NOB v tržičski občini in razstavnega paviljona, so menili, da bi vsa sredstva za gradnjo, ki bodo veljala okoli 65 milijonov starih dinarjev, zbrali s prostovoljnimi prispevki in denarno pomočjo domačih podjetij. Vsak občan naj bi po tem predlogu prispeval na leto 1200 S-din, podjetja pa bi vsako leto zbrala na zaposlenega še po 3000

starih dinarjev. S temi sredstvi bi lahko spomenik padlim borcem v NOB in razstavnih paviljon dogradili že do konca leta 1969, ko ju bodo na svečan način odkrili in izročili v upravljanje članom občinske Zveze združenj borcev NOB in občanom.

Ivanje članom občinske Zveze združenj borcev NOB in občanom.

Pobudo vodstva ZZZ NOB tržičke občine velja vsekakor pozdraviti, saj se bo ta gorenjski predel s postavitvijo monumentalnega spomenika NOB in sodobno urejenim razstavnim paviljonom končno le oddolžil spominu padlih borcev in žrtev fašističnega nasilja. I. V.

RAZPRAVA O TEZAH

Na seji komisije vojaškin vojnih invalidov pri republiškem odboru ZZZ NOV Slovenije so 7. februarja razpravljali o tezah za ureditev varstva vojaških vojnih invalidov, ki je preneseno v pristojnost republike. Ugotovili so, da so teze že poslali tako invalidskim referantom pri občinskih skupščinah in tudi občinskimi odborom ZZZ NOV. Člani komisije so v razpravi naglašali, da so stališča komisije glede invalidskega dodatka zajeta v tezah in da komisija vztraja pri višini 350 novih dinarjev enotnega invalidskega dodatka in pri 200 novih dinarjev cenzusa nekmetskih dohodkov na osebo, pa čeprav bi zaradi tega ta določila zakona stopila v veljavo nekaj mesecev pozneje.

Ker sedaj na republiškem sekretariatu za zdravstvo in socialno varstvo že pripravljajo osnutek republiškega zakona o vojaških vojnih invalidih, je pričakovati, da bo tudi ta prišel kmalu v razpravo.

Seje so se udeležili tudi pooblašeni zastopniki slepih invalidov, civilnih žrtev vojne. Zeleni so obrazložili svoj položaj z ozirom na to, da si že več let prizadevajo doseči zakonito zagotovljene pravice invalidskega varstva. Gre za slepe invalide, ki so civilne žrtve vojne, oziroma vojnega materiala, med njimi je tudi nekaj takih, ki so žrtve fašističnega nasilja — vseh skupaj jih je 143. Obrnili so se tudi na komisijo vojaških vojnih invalidov, da bi jih podpirala v njihovih upravičenih prizadevanjih.

Potem ko so v razpravi do cela pojasnili svoj položaj in zahteve, so navedli tudi, da je republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo že pripravil analizo celotnega problema in tudi štiri variante za ureditev te zadeve. Na podlagi vsega tega so člani komisije sklenili podpirati prizadevanja slepih invalidov povsod, kjer bodo sodelovali v razpravi o urejanju teh zadev. V. M.

OBSOJAMO

Bivši kurirji TV postaj, svetinj naše narodnoosvobodilne borbe.

Napev, ki je pri nas dobil besedilo »Naglo puške smo zgrabili«, se je rodil v veliki oktobrski revoluciji leta 1917.

V tem programu — 31. decembra 1967 — se je televizija poslužila partizanskih napevov, prirojenih v kabaretske popevke, ki sta jih pela Kristina Remškarjeva in Lado Leskovar. Borci NOV se sprašujemo: je dandanes res dovoljeno vsakomur, da se norčuje iz

pelj borci za svobodo širom po Jugoslaviji.

Prav zato odločno obsojamo vsak poskus malicženja naših pesmi za kabaretske popevke in omalovaževanja revolucionarne epopeje partizanov. Še prav posebno obsojamo RTV zato, ker v njenih programih redkokdaj zasledimo pravo odajajo partizanskih pesmi.

BIVŠI KURIRJI TV POSTAJ

PRIPOMBA UREDNIŠTVA: V zadnji številki TV 15 smo sicer že objavili pojasnilo RTV glede omenjenega napeva, ki silvestrskem programu je v oddaji 31. decembra 1967 rabil popevkarjem za »humor in satiro« in za »ožigosanje »puhloglavosti današnjice«. Morda so prireditelji res uporabili napev dobronamerno — kot posnemamo iz njihovega odgovora — vendar ne moremo mimo dejstva, da so s tem prizadeli zlasti bivše partizane, ki so jim revolucionarne tradicije svetinja. Nemara je vsebina partizanske pesmi »Naglo puške smo zgrabili« preveč resna, da bi jo bilo moč brez škode uporabljati za zbljanje šal v silvestrskem programu!

GIBO

prijeten in topel dom

OLJNA PEČ GIBO Z ODVODOM V DIMNIK

IZVEDBE: LUKSUS IN STANDARD, OD 4000 DO 10.000 KALORIJ

- KVALITETNA IZDELAVA
- EKONOMIČNO OGREVANJE
- ENOSTAVNO VZDRŽEVANJE
- ZELO UGODNE CENE
- SERVIS NA DOMU

NOV PROIZVOD!

PLINSKA PEČ GIBO Z ODVODOM V DIMNIK S PRIKLJUČKOM NA MESTNI PLIN ALI BUTAN

OD 4000 DO 10.000 KALORIJ

6 STOPENJSKA REGULACIJA

OGLED IN INFORMACIJE **COSMOS** LJUBLJANA, CELOVŠKA 32
COSMOS, MARIBOR • AVTO CELJE, CELJE • TRGOAVTO KOPER

SODOBNA OBRAMBNA VZGOJA IN LJUDSKA ZAŠČITA

KAKŠNE NALOGE JE OPRAVLJALA AMERIŠKA LADJA »LIBERTY«, KI SO JO IZRAELCI TORPEDIRALI MED VOJNO NA BLIŽNJEM VZHODU, NEKOLIKO DRUGAČNO USODO JE NEDAVNO DOŽIVELA VOHUNSKA LADJA »PUEBLO«, KI SO JO ZAPLENILI SEVERNOKOREJCI

ELEKTRONSKO VOHUNSTVO

Nedavno je baltimorski dnevnik objavil senzacionalno novico: »Liberty« je izvajala posebno nalogo Washingtona – lovila, zapisovala in dešifrirala je tajne radiograme obeh vojskujočih se strani

Ladja »Liberty«, ki so jo v začetku junija napadla izraelska letala, je s svojimi elektronskimi sredstvi prestrezala šifrirane izraelske in egiptovske radiograme, jih skoraj bliskovito prevajala in jih takoj dostavljala ameriškim ambasadam na Blížnjem vzhodu.

Čeprav uradni predstavniki nečejo povedati, kakšno je bilo pravo poslanstvo ladje »Liberty«, ki spada med »znanstveno-raziskovalne ladje«, je očitno, da je »Liberty« ena izmed tistih petih ladij, ki sestavljajo svetovno omrežje elektronskih prisluškovalnih centrov. To omrežje

je pa upravlja Nacionalna varnostna agencija. »Liberty« je opremljena s sodobnimi elektronskimi napravami, zaradi česar vohunstvo postaja že pisarsko opravilo.

LADIJSKI MATEMATIKI IN LINGVISTI

Zvezo s svojimi enotami mora vzdrževati vsaka vojska. Med boji pa poveljstva običajno uporabljajo preproste šifre, medtem ko elektronske naprave nimajo nobenih posebnih dodatkov, ki bi onemogočali, da bi tajni podatki bili nedostopni za vse nezaželene poslušalce.

»Liberty«, ki je bila od obale oddaljena le nekaj petnajst morskih milj, je imela za prestrazanje radiogramov – zlasti tistih na kratkih valovih – zelo ugodno lego.

Na ladji so bili vsaj trije ljudje iz Nacionalne varnostne agencije. Eden izmed njih je bil tudi Allen Blue, ki je bil med napadom izraelskih letal smrtno zadet.

Matematiki in lingvisti so dešifrirali radiograme in prevajali poročila z bojišč. V ta namen so uporabljali komplicirane stroje, med njimi tudi majhne elektronske računske aparate.

Ceprav Nacionalna varnostna agencija molči o dogodkih v zvezi z ladjo »Liberty« in o raznih drugih vprašanjih, je znano, da druge štiri posebne vohunske ladje še nadalje plovejo v bližini obal nekaterih drugih dežel.

NAPAD NA LADJO

Bilo je opoldne 8. junija leta 1967. Ladja »Liberty« je bila s svojimi 15 oficirji, 279 mornarji in tremi civilisti iz vrst »znanstvenih raziskovalcev« petnajst milj oddaljena od obal Sinajskega polotoka, ko so jo iznenada napadla izraelska letala. Dvajset minut kasneje so se pokazali še trije izraelski torpedni čolni in nanjo izstrelili dva torpida. En torpedo je eksplodiral v desnem boku ladje. Ta se sicer ni potopila, toda med posadko je bilo 34 mrtvih in 75 ranjenih.

Na vprašanje, zakaj so napadli ameriško ladjo, čeprav je ta na jamboru imela ameriške zastave, so napadalc izraelci

odgovorili z uradnim opravičilom, češ da »so se zmotili zato, ker so »Liberty« imeli za egiptovsko vojno ladjo.«

Kar zadeva naloge, ki jih je ladja opravljala med vojaškimi operacijami, so Američani zatrjevali, da je ta »pomagala pri prenosu obvestil, ki so se nanašala na evakuacijo ameriških državljanov na Blížnjem vzhodu.«

ELEKTRONSKO UHO

Iz podatkov časopisa »Baltimore Sun« je očitno, da je ladja »Liberty« izvajala elektronsko vohunsko službo. Njen izvajalec, Nacionalna varnostna agencija, ni nič drugega kot tehnični organ ameriške Centralne

obveščevalne agencije (CIA), njeno »elektronsko uho«. Časopis je objavil podatke, da ima Nacionalna varnostna agencija dva tisoč goniometrijskih postaj, razmeščenih v raznih krajih sveta, pri katerih je zaposlenih kakih deset tisoč agentov. Ti agenti s pomočjo elektronskih naprav prisluškujejo radijskim oddajam in radijskim pogovorom v vseh deželah, predvsem pa v Sovjetski zvezi in drugih socialističnih državah. Radi pa uporabljajo tudi posebej opremljena letala, ki jih pošiljajo vzdolž meja socialističnih dežel, včasih pa »pomotoma« dirajo tudi v njihov zračni prostor.

»Postaje in letala, ki so opremljena z elektronskimi napravami,« piše »Baltimore Sun«, »uporabljajo za goniometriiranje vseh radijskih signalov in signalov elektronskih zvez v komunističnem bloku in mnogih prijateljskih deželah.« Te postaje in letala prestrezajo »proračune na položajih za spuščanje raket, ukaze za premike vojaških enot, navodila za radarje in eskadrilje protizračne obrambe, pogovore po radio-telefonu in druge podatke.«

Za Nacionalno varnostno agencijo je delala tudi posadka ladje »Liberty«, ko so jo napadla izraelska letala in torpedni čolni.

In vendar je ostal živ

V Jablani št. 15 nad Zagorjem ob Savi živi Ivan Krivec, 30 % invalid, katerega so bili esesovci obsodili na smrt, ustrelili, pa je kljub temu ostal živ. Od vojne sem dela v zagorskem rudniku, opravlja pomožna dela in pravi, da so mu zdravniki priznali premajhen odstotek invalidnosti. Vsakomur pa ve povedati svojo zgodbo, ko je kot ustrelen ostal pri življenju.

»Sredi julija 1944 sem vstopil v Kamniško-zasavski odred. Poslali so me na Dolenjsko, kjer so me priključili 3. bataljonu Cankarjeve brigade. 6. oktobra sem se z več tovariši vrnil v KZO po razno blago, v glavnem po sol. Pa sem zbolel in se nisem mogel vrniti na Dolenjsko. Ko sem ozdravel, sem se pridružil Kamniško-zasavskemu odredu. Ko so me kot kurirja poslali na območje Čemšenika, so me 23. decembra 1944 med nemško ofenzivo ujeli sovražniški vojaki in me zaprli v Širkovem hlevu v Izlahah. Obsodili so me na smrt. Okrog šestih popoldne sta pome prišla dva esesovca in me odpeljala k potoku, ki teče skozi Izlake. Za mojim hrbtom je počilo, nato pa me je zagrnila tema. Ponoči sem se prebudil. Bil sem brez vrhnje obleke in sezut. Iz glave sem krvavel. Po kolenskih sem se splazil proč, proti domači vasi. Nekje sem dobil dve fižolovki in priplazil sem se do nekega kozolca. Kmet nekaj dni ni vedel zame. Glava me je strašno bolela, trpinčila sta me tudi žejna in mraz. Moral sem se izdati kmetu, ki mi je dal obleko in mi priskrbel zdravniško pomoč. Zdravil sem se do osvoboditve in se istega leta zaposlil v rudniku Zagorje.«

M. G.

VOJAŠKA VEDA IN TEHNIKA

Največji sovražnik podmornic so bila letala

V zadnji svetovni vojni so bile podmornice sila nevaren nasprotnik na morju. To je videti že iz podatka, da gre 74 % vseh potopljenih ladij na rovaš podmornic, ostanek pa na druge vojne ladje, mine itd. Podmorniška vojna navzlic temu ni bila povsem zmagovita, ker so ji to onemogočila učinkovita protipodmorniška sredstva.

Zanimivi so podatki o učinkovitosti posameznih protipodmorniških sredstev v boju z nemškimi podmornicami. Skoraj polovico

vseh podmornic (45 %) so na morskem dnu spravila letala, medtem ko jih je ladijsko topništvo uničilo 20 %, mine 12 %, strateško letalstvo ob bombardiranju pristanišč in ladjedelnic 7 %. Za izgubo 16 % nemških podmornic pa so krive zavezniške podmornice, obalno topništvo in razne nesreče.

Na sliki vidimo neko nemško podmornico, ki jo je presekala rafal iz brzostrelnih topov zavezniškega letala.

Trdnjava Vis

Otok Vis je najbolj izpostavljena točka našega Jadrana in zato ga upravičeno imamo za njegovo ključ. To je potrdil tudi 1944. leta, ko se je spremenil v našo največjo trdnjavo na Jadranu. Za obrambo tega otoka je namreč vrhovni štab že 20. januarja 1944 odobril tri brigade.

V začetku februarja istega leta je bilo na Visu kakih šest tisoč

borcev, sedem havbic, trije gorski topovi, trideset protitankovskih topov in petnajst protiletalskih mitraljezov. Razen tega je naša vojna mornarica imela na Visu 24 patrolnih čolnov in več kot 100 motornih jadrnic. V aprilu 1944 pa so na Visu zgradili še letališče.

Posebno pomemben je otok Vis postal junija 1944, ko sta se tja preselila vrhovni štab in nacionalni komite. Na otoku sta ostala vse do konca oktobra, takrat pa sta se premestila v osvobodjeni Beograd.

FOTOGRAFIJA Z VPRAŠAJEM?

Tudi to fotografijo so posneli med zadnjimi boji za osvoboditev, kar lahko sklepamo po zastavi, avtomobilu na cesti in uniformah. Toda kje, kdaj, katera enota in kateri tovariši so to, boste pa morda lahko ugotovili tisti, ki koga poznate. Sporočite nam!

MAR DOSLEJ NAJHUJŠA IN POVSEM NEPRIČAKOVANA OFENZIVA OSVOBODILNIH SIL POMENI

ZAČETEK VIETNAMSKKE POMLADI?

Ni dolgo, kar je general Westmoreland, poveljnik ameriških sil v Južnem Vietnamu, zatrjeval: »Vselej smo jih tolkli. Gverilske sile se zmanjšujejo, morala v vrstah Vietkonga pa je čedalje slabša.«

Zares je že kazalo, da narodnoosvobodilna fronta vietnamskega ljudstva preživlja hude čase, kajti Američani so neenah krepili svojo vojsko v Južnem Vietnamu in proti sorazmerno slabo oboroženim vietnamskim borcem uporabljali najosodobnejše orožje in vojaško opremo. Ameriški pritisk pa se ni okrepil le proti južnovietnamskim borcem, temveč tudi proti sosednim deželah, odkoder naj bi tamkajšnjemu narodnoosvobodilnemu gibanju prihajala pomoč. Zato ni prav nič čudnega, če so mnogi zahodni komentatorji napovedovali skorajšen konec vietnamske vojne ali pa vsaj mirovna pogajanja v okoliščinah, ki bi ustrezale Američanom.

Tedaj pa je počilo... Narodnoosvobodilne enote so hkratio napadle ne kaka manjša in osamljena vladna in ameriška oporišča, temveč so se lotila velikih mest in celo trimilijonskega Saigona. To pa niso kratkotrajne diverzije in bliskoviti udari, temveč po enotnem načrtu izvajane operacije, ki trajajo že več kot teden dni. Ni bilo lahko priti v saigonsko središče in napasti ameriško ambasad, toda še mnogo težje se je bilo v Saigonu obdržati, osvojiti posamezne mestne četrti in v južnovietnamski prestolnici vzpostavljati ljudsko oblast. Dejstvo, da imajo osvobodilne sile še sedaj precejšen del Saigona v svojih rokah, pri-

ča o popolni zmedi, ki jo je njihova nepričakovana ofenziva povzročila med Američani in pristaži saigonskega režima.

O silovitosti te ofenzive dokazujejo podatki o obojestranskih izgubah. Američani trdijo, da so njihovi nasprotniki imeli v dobrem tednu 22.000 mrtvih, pet tisoč pa jih je bilo ujetih. Njihove izgube in izgube saigonskih enot pa naj bi znašale kakih devet tisoč mož. Toda poveljstvo osvobodilnih sil Južnega Vietnama je objavilo, da je bilo v šestih dneh ofenzive onespodobljenih deset tisoč ameriških in štirideset tisoč vojakov saigonskega režima. V istem času so osvobodilne enote napadle trideset letališč in uničile kakih 1500 letal in približno 4000 vozil. Uničile in zaplenile pa so tudi milijon ton bomb in streliva. Zelo značilno je dejstvo, da so se jim, kot poroča poveljstvo osvobodilnih sil, v 169 krajih pridružili tudi vojaki in oficirji saigonskega režima.

Poročila o izgubah so morda na obeh straneh nekoliko pretirana, toda kljub temu dokazujejo, da doslej v Južnem Vietnamu še ni bilo tako ostrih in hkratnih bojev po vsej deželi, pa tudi to, da je moralo priti v zadnjem času glede oborožitve osvobodilnih sil do bistvenih sprememb, kajti le tako si je mogoče razlagati uspešne napade na večja ameriška oporišča. Poročajo, da imajo enote osvo-

bodilne vojske celo tanke.

Med osvojena ameriška oporišča sodi tudi Lang Vei, ki so ga osvobodilne enote napadle med drugim tudi s sedmimi tanki. Posadko tega oporišča v bližini laške meje je sestavljalo kakih 300 do 400 ameriških vojakov, izmed katerih se jih je rešilo le pet. Uspeh osvobodilnih sil je toliko pomembnejši, ker so v tem napadu uničile eno izmed ameriških elitnih enot – del »posebne skupine št. 5«. Američani imajo sedem takih skupin, v vsaki po 1300 mož. Tri skupine so v ZDA, po ena pa v Zahodni Nemčiji, ob panamskem prekopu, na Japonskem in v Južnem Vietnamu. Namenjene so za podtalno delovanje v nasprotnikovem zaledju. Najmanjša enota je sestavljena iz dvanajstih mož. To so poveljnik (kapetan!), njegov namestnik (poročnik!) in deset strokovnjakov: eden za organizacijo, in vojskovanje, en signalist, dva minerja, dva za oborožitev, dva radiista in dva bolničarja.

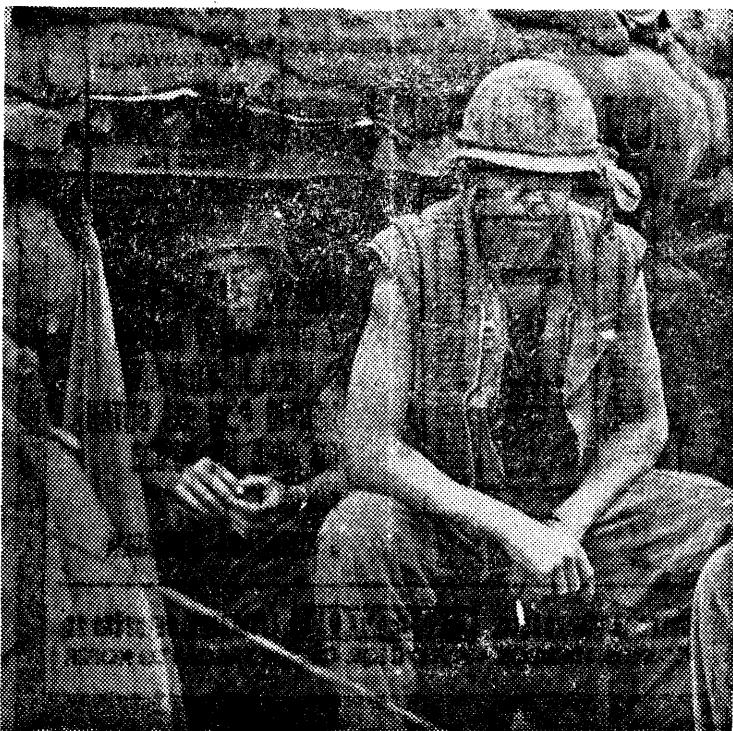
»Zelene baretke«, kot imenujejo pripadnike »posebnih enot« v Južnem Vietnamu, se od drugih vojakov razlikujejo

AMERIŠKI VOJAKI V JUŽNEM VIETNAMU SO SE MORALI TEMELJIVO UTRDITI PRED NAPADI VIETNAMSKIH OSVOBODILNIH CET

še po izredni surovosti in krutosti do prebivalstva in ujetih vietnamskih borcev. V posebnih šolah, ki so jih končali vsi pripadniki teh »posebnih enot«, so jih učili tudi tega, da ne smejo poznati do nasprotnika nobenega usmiljenja. Kaže, da jim sedaj južnovietnamski borci vračajo milo za drago.

Ofenziva narodnoosvobodilnih sil v Južnem Vietnamu se ni končala. Zato je težko soditi, kakšen bo vojaški izid. Morda bo osvobodilna vojska imela večje izgube od ameriških čet in se bo morala spet vrniti nazaj v džungljo. Toda kljub temu

pa lahko že sedaj trdimo, da bo njen končni rezultat mnogo ugodnejši za južnovietnamsko osvobodilno gibanje kot pa za Američane in njihove saigonske podrepanike. Med to ofenzivo se se vstaji priključile nove množice, povsod ustanavljajo revolucionarno oblast, enote saigonskega režima pa so v popolnem razsulu. To pomeni, da bodo odslej Američani še bolj osamljeni, da bodo proti sebi imeli celotno vietnamsko ljudstvo in da bodo prej ko slej prišli do prepričanja o nemiselnosti svojega bivanja v tej deželi.

SODOBNA OBRAMBNA VZGOJA IN LJUDSKA ZAŠČITA

NENAVADNA ZGODBA IZ ZADNIH DNI DRUGE SVETOVNE VOJNE

Kako je bil ujet belogardistični ATAMAN KRASNŮV

O tem sem prvič slišal govoriti 30. aprila 1945 v vzhodnih Alpah, ko je divjal boj za koto 1638. Dva hitlerjevska bataljona sta se borila z zagrizenostjo na smrt obsojenih...

Konjeniki iz eskadrona, ki se je boril peš, niso mogli nikamor naprej. V strelskem jarku se je oglašil telefon.

»Ste pripravljeni?« smo razločili glas podpolkovnika Klimova, polkovnega poveljnika. »Pravkar sem slišal po radiu, da so naši v Berlinu in da jurišajo na rajstgast, medtem ko se mi še vedno lovimo po teh blatnih bregovih...«

»Baterija nikakor ne more zadeti,« sem odgovoril komandantu in ga povprašal, če smo natančno določili lego cilja.

Medtem je telefonist, ki se je vračal s položaja, pripeljal s seboj nekega starčka, ognjenega v plašč s kapuco.

»Je Avstrijec, vendar razume po naše. Pravi, da so ga med prvo svetovno vojno ujeli Rusi. Sicer pa je pastir...«

Ni ga bilo težko razumeti. Zvedeli smo, da so mu Nemci vzeli ovce, v zameno pa mu dali plašč, in da je v soteski, kate-re vhod obstreljujejo nemški minometi, ogromno konj... Avstrijec je dodal:

»Onstran hriba, oficir,« je pokazal z roko proti soteski, »je ruska bela garda.«

»Kakšna bela garda neki!« sem se iznenadil.

»Carski general Krasnov.« Medtem ko sem opazoval eksplozije, sem razmišljal: »Moskva bi to vsekakor vedela! Morda pa si stavec izmišlja? Bržkone ni tu nobenega Krasnova.«

Tudi polkovnik Klimov starčeve zgodbe ni resno jemal. »To bo ugotovil načelnik štaba. Starec si je moral to izmisliti. Saj Krasnov vendar ne more biti tu. Kot emigrant je že davno umrl.«

Kmalu nato je bilo vojne konice... Zmagoslavne salve so utihnile. Naš konjeniški korpus se je vrnil v domovino.

ISKANJE GENERALA MALJEJEVA

Bil je vroč julijski dan. V bližini nekega naselja smo zagledali skupino vojaških oseb.

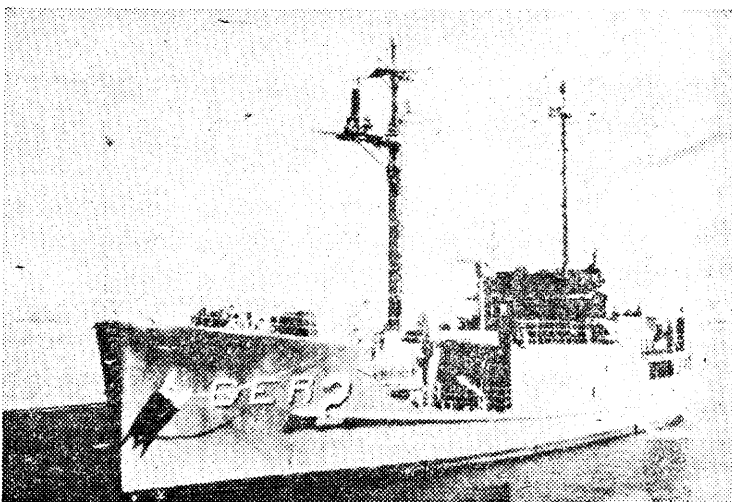
»To je nedvomno general Maljejev,« se je podporačnik Lokotin vzdignil na stremeni-nih. »Zraven njega pa je tudi podpolkovnik Docjenko.«

Namestnik korpusnega poveljnika generalmajor Mihail Fjodorovič Maljejev je imel še prav posebno strast, da je preverjal konjeniške polke med pohodom. Njegov prvi svetovalec glede konj pa je bil veterinar Vladimir Mitrofanovič Docjenko...

zaški ataman res bil tam,« sem pomislil. »Ujet...«

Od takrat so minila že dolga leta... V roke sem pogosto jemal raztrgano beležnico s fronte. Na zadnji strani so bile napisane že skoraj nečitljive besede in številke: »30. aprila — koto 1638. Več kot 1000

200.000 ameriških vohunov

Afera z ameriško vohunsko ladjo »Pueblo«, ki so jo severnokorejske oblasti prestregle v svojih teritorialnih vodah in ki jo vidimo na zgornji sliki, je pravzaprav le majhna epizoda v nenehni vohunski vojni, ki se je na obeh straneh udeležuje na sto tisoče najodobnejše opremljenih obveščevalcev in drugih vohunov.

Ameriška obveščevalna organizacija CIA ima po podatkih, ki jih navaja francoska revija »Paris Match«, 17.000 funkcionarjev in 200.000 agentov.

Ta tiha vojna se začne v laboratorijih, znanstvenih inštitutih in tovarnah, v njej pa uporabljajo najodobnejše tehnične dosežke — od mikrofona v kocki sladkorja do vohunskih satelitov. Vohunske ladje, s katerimi ugotavljajo predvsem nasprotnikov sistem protiletalske obrambe in zvez, so načičkane z najrazličnejšo elektronsko opremo. S temi ladjami pa Američani nimajo posebne sreče: eno izmed njih so Izraelci pomotoma potopili lani pred Haifo, druga pa je v severnokorejskih rokah.

Prihajali smo bliže. Podpolkovnik Docjenko je opazoval kolono, general pa je trem oficirjem iz štaba naše divizije nekaj pripovedoval. Zadržal sem konja in takrat sem zaslišal:

»Tedad je Krasnov prosil, da mu dovolimo pisanje spominov... Krasnov se je zanimal za naše uniforme...«

»Potemtakem je donski ko-

(konj). Pastir — Avstrijec. Soteska. Ataman Krasnov...«

Zdel sem po spominu in na podlagi napol izbranih zapisov sestaviti zgodbo. Vedel sem, da je bil Krasnov zagrizen kontrarevolucionar, ki je skušal zadušiti naš Oktobar v krvi... Ker je 1919. leta doživel poraz, je zbežal v Nemčijo, kjer je kasneje postal agent hitlerjevskega vohunstva. Januaria 1947 pa so ga po obsodbi vrhovnega sodišča ZSSR obesili skupno z mnogimi drugimi vojnimi zločinci. Vendar mi še marsikaj ni razumljivo. Kje so ga ujeli? V kakšnih okoliščinah se je srečal z generalom Maljejevim? O čem sta se pogovarjala?

Lani jeseni sem začel iskati generala Maljejeva... Zvedel pa sem, da je bil Mihail Fjodorovič umrl leto dni poprej v Volgogradu. Sled me je pripeljal v Babuškin, moskovsko predmestje, kjer je živel upokojeni polkovnik Vladimir Mitrofanovič Docjenko, korpusni veterinar, ki smo ga skupno z Maljejevim pogosto opažali na frontnih poteh.

Ko sem mu povedal, zakaj sem bil prišel, mi je odgovoril: »Srečanje s Krasnovim je bilo nepričakovano. Zgodilo pa se je takole...«

Zapisal sem si njegovo zgodbo.

PIKAZNI IZ PRETEKLOSTI

»Na poti proti domovini se je štab korpusa ustavil v Nadjkanjiži,« se je spominjal polkovnik Docjenko. »Tam smo prejeli šifrirano povelje: 'Takoj pridite po konje, ki smo jih zaplenili od razbite sovražnikove formacije.' Za prevzem konj so sestavili komisijo z generalom Maljejevim na čelu. Po konju pa smo morali v Judenburg. Prišli smo h komandantu mesta, prijaznemu generalmajorju Pavlovu.

Po kosilu nas je komandant mesta povedel na dvorišče. Nato smo stopili v podzemni predor. V njem je svoje čase obratovala hitlerjevska tovarna. Sedaj pa smo tam v nekem prostoru videli deset starcev v uniformah, ki so se leno dvignili

na noge. Prvi izmed njih je imel vnete oči.

»Gospodje,« jih je ogovoril Pavlov. »Pred vami je namestnik poveljnika Donskega kozškega konjeniškega korpusa generalmajor Maljejev. Prosim vas, predstavite se mu.«

»General Krasnov,« je suho odgovoril starec z vnetimi očmi.

»General Škuro,« je zamrmral rdečelični starec, ki je stal za njim.

Izza njih je bilo slišati nerazločne glasove. Maljejev je bil presenečen. Molče je obstal in opazoval ujetnike.

»Oprostite, general,« se je prvi oglašil Krasnov. »Morda je vam znano, od česa je umrl Boris Mihajlovič Sapošnikov?«

»Maršal Sapošnikov je bil hudo bolan,« je odgovoril Maljejev.

»Kako pa je z zdravjem Budjonina in Vorošilova?« se je pozanimal Škuro.

»Izvrstno, če vas to zanima,« Zakaj pa ne, zakaj pa ne! Saj sem se vendar srečeval z njima. Mislim, na bojišču. Vi se takrat še niste borili.«

Kako da ne! Boril sem se. Če že želite vedeti, v konjeniškem korpusu Semjono Mihajloviča Budjonija. Bil sem vojak.«

»Vojaki so kaj malo vedeli o tem.«

»Mal?« se je razjezil Maljejev. »Nisem se pozabil, kako so budjonovci ponoči na juriš osvojili Voronež. Takrat smo zaplenili vsaj štabni vlak...«

Pa tudi jaz sem podil vas, budjonovce...« se je oglašil Škuro, vendar je nehal, ker ga je Krasnov grdo pogledal.

Krasnov si je z robcem obrisal vnete oči in vprašal Maljejeva:

»Mi boste dovolili napisati spomine?«

»Ne vem. O tem bo odločala vlada.«

»Mar veste, kakšna usoda nas čaka?«

»Odločila bo vlada,« je spet ponovil Maljejev.

»Vselej sem se boril za ruski narod.«

»Lažete, kozaki ataman,« je Maljejev izbruhnil. »Izdali ste ga!«

»Lahko prišezem, da sem reševal Rusijo.«

»Vaša prisega ničesar ne pomeni,« mu je zabrusil Maljejev. »Celo Lenina ste nalagali. Prisegli ste in obljubljali, da se ne boste borili proti nam. In kaj se je zgodilo? Prodali ste se nemškemu imperializmu in ste dvakrat krenili nad Caricin. Z vsem srcem pa ste pomagali tudi Hitlerju...«

»Ni bilo drugega izhoda,« se je opravičeval Škuro.

General Pavlov je pogledal na uro. Razumeli smo, da moramo iti. Pol ure kasneje je naša komisija pregledala konje... Hodili smo okrog njih in jih občudovali, toda nikakor nismo mogli pozabiti na srečanje z ujetniki v podzemni tovarni orožja.

V Judenburgu smo se zadrževali tri dni. Mislim, da je že drugega dne prispelo letalo, ki je ujetnike odpeljal v Moskvo. To pa je tudi vse...«

Docjenko se je nagnil, ko da bi se želel še kaj spomniti. Tedaj pa smo slišali napovedovalca. V sosedni sobi so vključili televizor. Bila je oddaja, posvečena petdesetletnici Oktobra.

LADO AMBROŽIČ-NOVLJAN

Sovražnik se je ujel v past

Marš je bil hiter, zakaj brigade bi se bile rade čimprej združile s hrvaškimi. Cankarjeva brigada, ki je bila tož že znana, je korakala na čelu kolone. Lahko si je zamisliti, kako so bile brigade presenečene, ko so nekje na položajih Kašt—Dančuloviči zvedele, da se v Vivodini zadržuje sovražna grupacija 3000 mož. Pot proti Krašiču v tej smeri je bila torej zaprta. Razen tega pa je štabe mučila druga misel: sovražnik je bil namenjen proti Krašiču?! Kako naj ga prehitijo, da bi se združili na odrejenem prostoru s Hrvači. Po prvotno namenjeni cesti je bilo nemogoče, saj so imeli Italijani kakšne dve uri prednosti. Ako bi izbrali smer vzporedno s cesto po gorjanskih pobočjih skozi Dančuloviče, Oštrc, Kostanjevac, Prekrižje, bi se slabo odrezali, zakaj po slabih poteh italijanske kolone nikakor ne bi mogli prehiteti. Jasno je bilo samo eno: sovražna kolona je namenjena za napad na hrvaške brigade. Ker pa je že tu pod brigadami, udarimo po njej z vseh strani! Partizani so bili na ugodnih položajih, ki so popolnoma nadvladovali Vivodino. Šibkost je bila le, da je vas Vivodina zgrajena na nekakem grebenu, od katerega je nekoliko težji dostop. Imela je obilo dobro zidanih hiš, v katerih bi se sovražnik lahko branil. Partizani pa težkega orožja niso imeli. Zanašali so se le na presenečenje. Bila je še noč in v dveh urah, ki so ostajale še do dne, bi se bataljoni lahko razvili za boj. V nekaj minutah (čas je bil dragocen) sta bila odločitev in načrt gotova.

Kratek pregled na zemljevidu nam pove, da se cesta proti Krašiču vije po majhnem grebenu do sedelca med vasi Dvorišče in najvišjo točko tega območja Lovičem, ki dominira nad vso okolico. S sedelca se cesta polagoma spušča skozi kraj Radušče do vasi Bukovica in Radina gorica. Pri Kavrezovi gorici pa se v serpentinah vije v jarek, kjer teče potok Bukovica. Na levem bregu tega potoka so ugodni položaji na Grandić bregu, Paulovem bregu, pri vasi Kučera in Jezerine. Če bi te položaje zasedli hrvaški brigadi, bi se s čelom v njih zaletela italijanska kolona. Padla bi pod hud ogenj v vasi Bukovica. Ako bi se partizanom posrečilo zasedeti še položaje okoli vasi Radušče, zlasti pa dominantne položaje na Loviču in pri vasi Dvorišče, bi bili Italijani obkoljeni in prepuščeni uničenju. To je bila misel, ki je tako prevzela štabe, da so začeli mrzlično ukrepati. Načrt je bil naslednji:

Gubčeva brigada naj se sedaj usmeri proti vrhu Oštrca in naj z naslonom nanj zavzame položaj okoli vasi Galina. Tako bo ves čas pohoda ob levem boku italijanske kolone, na cilju pa bo sodelovala pri obkoljevanju.

Cankarjeva brigada naj nadaljuje pohod proti Vivodini, od koder naj v hitrem maršu zasleduje sovražno kolono. Njena naloga je čimprej zasedati glavne položaje pri vasi Dvorišče in na Loviču. Če pa se bodo tam ustavile kake italijanske enote, kar je bilo verjetno, naj jih požene v dolino.

Tomšičeva naj zasede položaje na črti Radovica—Draščice—reka Kolpa, z nalogo varovati področje operacij z zahoda.

O tem načrtu je bil nemudoma obveščen operativni štab. Kurirji so odhiteli na konjih po poti, ki je bila določena za Gubčevo brigado.

Ključ uspeha v tej zamisli je bila pravočasna zasedba položajev pri Loviču. Nikakor se ne bi smelo dopustiti, da bi jih zavzele tako močne sovražne čete, da jih ne bi bilo mogoče pregnati. Zato bi se morala Cankarjeva brigada potruditi in se čimprej vsaj na pol ure hoda približati Italijanom.

Sovražna kolona se je hitro premikala proti Krašiču. To je bila brezskrbna, samozavestna in razigrana kolona, ki je v svesti si svoje lahke zmage rinila naprej, zakaj partizani so bili po njihovih računih še daleč okoli Krašiča. Njihove zaščitnice so se tesno prilepile k svoji glavnini, zakaj slovenske brigade so vendar nekje na Dolenjskem okoli Ajdovca!

DIRKA DVEH KOLON

Zahvaljujoč se tej sovražnikovi brezskrbnosti, odlični izvidniški in obveščevalni službi ter prikritemu maršu predhodnic, se je brigadam posrečilo premočiti Italijane. Niti slutiti niso prisotnosti močnih partizanskih brigad. Na vivodinski cesti se je začela dirka obeh kolon. Ali bo Cankarjeva pravočasno zasedla prelaz pri vasi Dvorišče?

Kakor pa se po navadi dogaja v takih primerih, ko je vse idealno zamišljeno in načrt dobro pripravljen, da se vključijo nepredvidene okoliščine, ki večkrat odločilno vplivajo na potek dogodkov, se je tudi tukaj tako dogodilo. Pohod dveh brigad se je odvijal po polzevo. Brigade se niso in niso mogle ganiti s svojih mest. Vse polno ovir se je nenadoma pokazalo, vse polno zastojev je bilo povsod. Pod pritiskom tekmovalne mrzlice se je zdel pohod neznansko počasen. Kazalo je, da so brigade počasneje od Italijanov. Kaj tedaj storiti? Stabi so vedeli, kje tičijo vzroki za tako počasnost. Borci so kot vselej neradi zapuščali domače kraje. Bili so kot potnik, ki zapušča svoj dom. Brigade so se ozirale nazaj na priljubljeno Slovenijo, kjer so bile sedaj rodne vasi prepuščene sovražniku. V Sloveniji so partizani poznali vse kraje, vsa pota, vse steze. Vedeli so, kako se med patroliranjem dobi skleda zabeljenih žganecv pri dobri partizanski mami, vedeli so, kje je skrita osebna železna rezerva municije. Tam so bile dobre bolnišnice in sposobni zdravniki, a vsega tega na Hrvaškem ne bo v takem obilju kot doma. Poleg tega so bili partizani utrujeni od dolgih pohodov v snegu in od enomesečnih bojov.

Pred odhodom so bile po brigadah posebne politične priprave, da domotožje ne bi oviralo pohoda. Pa vendar, ta nevšečnost se je pokazala v najbolj odločilnih trenutkih za uspešen boj.

Tedad je Cankarjeva brigada formirala prav majhen predhodniški oddelek. Sestavljen je bil iz kakih 20 dobro oboroženih partizanov. Dodali so jim težki mitraljez. Na čelo kolone se je pomaknil del najbolj odgovornih poveljnikov. Naloga tega oddela je bila v pospešenem maršu dospeti do sedla pri Dvorišču in ga zasedati. To je zalego. Mali oddelek se je hitro pomikal dalje in glavnina mu je sledila z vedno boljšo voljo.

Kolona »Orifici« je še dopoldne dosegla Dvorišče, si nekoliko odpohila in nadaljevala pot v dolino, ne da bi bila na Loviču pustila kakršnokoli enoto. Nič hudega slučaj se je vila skozi Bukovico, se spustila do istoimenskega potoka in se ravno začela na drugi strani vzpenjati, ko se je nenadoma nanjo usul strahovit ogenj.

Sli na konjih, ki jih je poslal štab DOZ, so kmalu v galopu preihali dolgo pot in tako je bil operativni štab pravočasno obveščen o sovražni koloni »Orifici« in njeni nameri. Hkrati je zvedel za razpored slovenskih brigad in za načrt DOZ. Hitro je ukazal 2. bataljonu 13. proletarske brigade, naj se razvije za boj na grebenu, čez katerega pelje cesta. Na levem krilu tega bataljona se je razvil 3. bataljon 4. hrvaške brigade, tako da je bil usmerjen na desni bok sovražne kolone. Dobro oborožena bataljona in mitralješka četa so iz vsega orožja udarili po Italijanih.

¹ Številka je nekoliko pretirana. V Vivodini je bila kolona »Orifici« s tremi bataljoni, največ 1500 mož.

(NADALJEVANJE)

kupite si udobje
brez denarja

12 MESEČNI
KREDIT

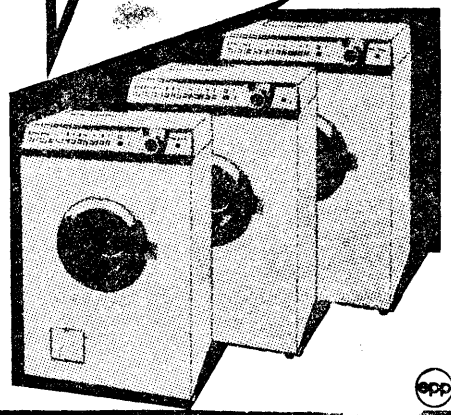
BREZ OBRESTI
BREZ POROKOV
BREZ DENARNEGA
POLOGA

V VELEBLAGOVNICI
IN POSLOVALNICAH:
Trgovska hiša, Tomšičeva 2
Blagovnica s stanovanjsko
opremo, Wolfova 1
LAHKO UGODNO KUPITE
SUPERAVTOMATSKÉ PRALNE
STROJE

gorenje
PS-652 in PS-275

namo
VELEBLAGOVNICA • LJUBLJANA

Tovarna
GORENJE
daje
12 mesečno
jamstvo,
priključuje
pralne stroje,
zagotavlja
servis
v vsej
državi.

Tema dvema ni treba namensko varčevati — hišo že imata! Toda ljudje ne nosijo hiš na hrbtu — in če si jo boste hoteli postaviti, **ZAČNITE NAMENSKO VARČEVATI** pri

Dolenjski banki in hranilnici v Novem mestu

ali pri njenih poslovnih enotah
v **KRŠKEM, METLIKI in TREBNJEM!**

Hranilno knjižico DBH lahko dobite
tudi pri
**VSEH POŠTAH V OBČINAH NOVO
MESTO, KRŠKO, METLIKA IN
TREBNJE!**

Trgovsko podjetje »MURKA« Lesce pri Bledu

V SVOJIH TRGOVINAH PRODAJA RAZNOVRSTNO POTROŠNO
BLAGO PO KONKURENČNIH CENAH IN KVALITETNO

Družine in mladi zakonci! Kadar se odločate za nakup kvalitetnega pohištva v modernem in klasičnem stilu, smo vam vedno na razpolago v specializirani trgovini pohištva.

Članom

ZVVI ZB ZROP

nudimo zdravljenje v MORAVSKIH TOPLICAH
za naslednje bolezni:

- obolenja lokomotornega aparata, zlasti revmatična obolenja,
- od ginekoloških obolenj pa posebno zdravljenje primarnih in sekundarnih amenorej po poprejšnji izključitvi tuberkuloznega procesa

Priporočamo vam tudi obisk ostalih krajev v Prekmurju. Za dodatna okrepčila so vam na razpolago: hotel z restavracijo »Zvezda« v Murski Soboti in Ekspres bife s slaščičarno, Gostišče »Zvezda« s prodajalno vin in skladiščem piva v Murski Soboti, restavracija ob kopališču v Moravskih Toplicah.
Na razpolago so vam tudi gostišča v Petrovcih, Salovcih in Križevcih.
Za cenjeni obisk se priporoča Gostinsko podjetje »ZVEZDA« Murska Sobotica

TRGOVSKO PODJETJE

»TOBAK« Ljubljana

- To, kar imajo radi drugi otroci, privoščite tudi svojim.
- Razveselite jih z žvečilnimi gumiji Perfetti, ki vam jih nudijo
- vse prodajalne Tobaka in druge trgovine.
- V nekaterih zavojčkih so nagradni kuponi z navodilom za sodelovanje v velikem nagradnem žrebanju, ki bo 1. junija 1968.
- Nagrade:

50 ZLOŽLJIVIH KOLES ROG-PONY

5 SUPERAVTOMATSKIH PRALNIH STROJEV in

15 ELEKTRIČNIH ŠTEDILNIKOV GORENJE

- Pošljite nagradni kupon, ki ga dobite v nekaterih škatlicah žvečilnega gumija Perfetti čimprej, najkasneje pa do 15. maja 1968 na naslov:

TRGOVSKO PODJETJE »TOBAK«, LJUBLJANA, KOTNIKOVA 10

»KLI«

KOMBINAT LESNO
PREDELOVALNE INDUSTRIJE
LOGATEC

PROJEKTANTI — GRADBENIKI!

Pri projektiranju in gradnji stanovanjskih objektov uporabljajte naša kakovostna suhomontažna vezana okna in balkonska vrata. Individualnim graditeljem nudimo iz naše stalne zaloge iste izdelke v temeljno pleškani izvedbi. — Stalno v zalogi tudi esslinger rolete iz letvic, prevlečenih s plastiko in platnene zavese.

KLI

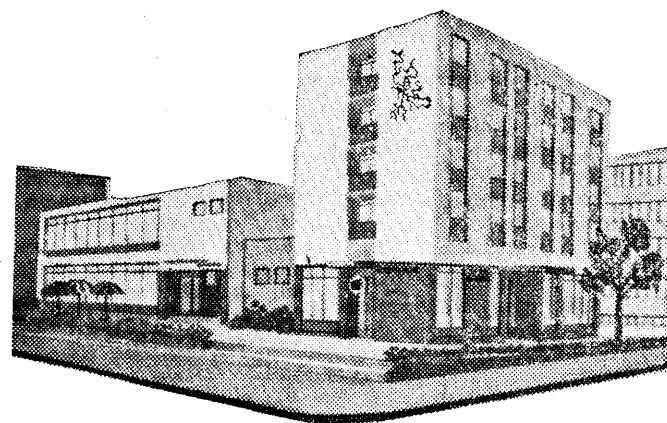
proizvodi

Vse lovce in druge lastnike kožuhovine OBVEŠČAM,
da strokovno stojim, barvam in čistim vse vrste kožuhovine

Strokovne nasvete lahko dobite pisмено ali osebno vsak torek in sredo od 9. do 13. ure.

STONE ČRNIVEC
LJUBLJANA, Opekarska 23

Vsak član
ZZB NOV Slovenije
naj postane
naročnik
TV 15!

Obiščite Pomurje in Mursko Sobotico!

Na razpolago vam je prvi novi moderni hotel »B« kategorije

Hotel »DIANA«

V komfortnih sobah ogrevanje, kopalnice s toplo in mrzlo vodo, WC; lastna kavarna, restavracija, točilnica, slaščičarna z zajtrkovalnico. Lep razgled s terase; lastno parkirišče

Gostinsko podjetje, hotel »CENTRAL«, Murska Sobotica, priporoča tudi ostale obrate:

hotel »CENTRAL« v Murski Soboti, Kolodvorsko restavracijo in bife »Štefan Kusmič«

Pridite — nudimo prekmurske in jugoslovanske specialitete; svetovna kuhinja

Denar, naložen pri naši banki, vam prinaša več

Obresti: **8%**

7%

6,25%

Vezane vloge in osebni devizni računi z odpovednim rokom nad dve leti

Vezane vloge in osebni devizni računi z odpovednim rokom nad eno leto

Navadne vloge in osebni devizni računi

KREDITNA BANKA IN HRANILNICA LJUBLJANA

100 NAGRAD

1 osebni avto OPEL OLYMPIA-68

1 osebni avto AMI 6 — BREAK

2 nagradi kmetijska mehanizacija — po izbiri v vrednosti 5000 din

10 pralnih strojev CANDY-75

6 hladilnikov HIMO KT 130

10 garnitur za terase in vrtove tipa BAROK

20 radioaparatur z gramofonom »RUBIN«

30 koles PONY

20 ročnih ur HELVETIA

NOVO NAGRADNO ŽREBANJE

Pri žrebanju bodo prišli v poštev vsi vlagatelji vezanih hranilnih vlog, LASTNIKI DEVIZNIH RAČUNOV in stanovanjski in kmetijski varčevalci, ki imajo ali bodo imeli do 30. aprila 1968 vloženi najmanj 2000 din z odpovednim rokom nad eno leto, ki varčujejo pri poslovnih enotah naše banke, pri hranilnih blagajnah delovnih organizacij in poštah, katere poslovno sodelujejo s Kreditno banko in hranilnico Ljubljana.

Poslovne enote KB Ljubljana:

V LJUBLJANI:

Osrednja poslovna enota, Šubičeva 2 — Mestna hranilnica Ljubljanska, Čopova 3 — Bežigrad, Titova 55 — Moste, Proletarska 1 — Stara Ljubljana, Mestni trg 16 — Šiška, Celovška 99 — Vič, Tržaška 36

ZUNAJ LJUBLJANE:

Beograd — Črnomelj — Domžale — Grosuplje — Hrastnik — Kamnik — Kočevje — Litija — Logatec — Medvode — Rake — Ribnica — Trbovlje — Vrhnika — Zagorje

To pesem je spesnil med narodno osvobodilno vojno 18-letni partizan z ilegalnim imenom Borut in jo deklariral leta 1944 na Silvestrovo v osvobojenem Črnomlju.

Pogovor o ZROP v Mariboru

Strokovno izpopolnjevanje rezervnih oficirjev je prav gotovo najpomembnejša naloga, s katero se ukvarjajo pristojne občinske komisije in organizacije ZROP. Da bi izvedeli, kako poteka ta dejavnost v Mariboru, smo na razgovor povabili predsednika občinske komisije za rezervne oficirje in podoficirje občine Maribor rezervnega podpolkovnika MILODARA VILARJA

• **Tovariš predsednik, kako ocenjujete izvajanje lanskega programa vojno-strokovnega izobraževanja na območju občine Maribor?**
»Na območju občine Maribor, kjer imamo 28 krajevnih odborov ZROP, smo lani priredili: 28 strokovnih predavanj, 61 seminarjev, 13 sestankov zaradi spoznavanja nekaterih vojaško tehničnih sredstev, 47 primerov reševanj taktičnih nalog, 21 streljanj, opravili 11 orientacij-

skih patrolnih pohodov, 11 taktično tehničnih zborov in predvajali 68 vojaško-strokovnih filmov.
Razen tega je 22 tovarišev prešlo od predsednika Tita vojaška odlikovanja za dosežene uspehe. Poleg tega namerava občinska komisija v kratkem na ustrezen način nagraditi nekatere najbolj zaslužne člane ZROP.
Večina krajevnih organizacij ZROP na območju občine Mari-

bor je uspešno izpolnila svoje lanske letošnje programe in so tako ustvarile pogoje za izvajanje programa v letu 1967-68. Lanske letošnje programe vojno-strokovnega izobraževanja smo torej izvajali s pestrimi oblikami in smo pri tem dosegli več sorazmerno lepih rezultatov.«

• **Morda imate pri izvajanju lanskega programa vojno-strokovnega izobraževanja kakšne kritične pripombe?**

»Naj opozorim, da mlajši rezervni oficirji in podoficirji vojno-strokovnega izobraževanja ne jemljejo resno. Prav zaradi tega smo lani zabeležili slabo udeležbo. Na strokovno izpopolnjevanje so prihajali starejši tovariši, med njimi je bilo veliko takih, ki so neposredno sodelovali pri osvoboditvi in pri njeni izgradnji.«

• **Ze dalj časa razpravljajo o tem, da bi bilo treba obrambno vzgojo in vojno-strokovno izpopolnjevanje rezervnih oficirjev in podoficirjev uzakoniti kot obveznost. Tovariš predsednik, kaj menite o tem?**

»Smo za to, da bi predvideni zakon o obrambi uzakonil obrambno vzgojo in strokovno izpopolnjevanje rezervnih oficirjev in podoficirjev kot obvez-

nastajajo za organizacijo tudi odgovornejša naloga.«

• **Posamezni rezervni oficirji in podoficirji zatrjujejo, da imajo že več let isti čin. V tej zvezi sprašujemo, kako to da ne napredujejo. Tovariš predsednik, povejte nam, kako ta problem pojasnjujete v občini Maribor.**

»Poleg opravljenih vojaških vaj je eden izmed pogojev za napredovanje v višji čin tudi to, kako se posameznik udejstvuje v okviru organizacije ZROP. Hočem povedati, da ni dovolj, če nekdo uspešno konča orožne vaje, pri tem pa opusti skrb sproti si pridobivati in izpopolnjevati vojno-strokovno znanje.«

• **Tovariš predsednik, povejte nam, ali ste v občini Maribor zadovoljni s sedanjim številom naročnikov na »TV 15« in na »Vojaški informator«?**

»Točnih podatkov o številu naročnikov sicer nimamo, ker smatramo, da je naročanje bolj stvar posameznika. Ne glede na to vam lahko povem, da je še vedno določeno število rezervnih oficirjev in podoficirjev, ki ne čutijo potrebe, da bi postali naročniki na »TV 15« in na »Vojaški informator«. Smatram, da sta ti glasili poleg časopisa »Narodna armija« osnovno gradivo za vojno-strokovno izpopolnjevanje rezervnih oficirjev in podoficirjev. Upam si trditi, da kdor ni naročnik na ta glasila, bo težko spremljal program vojno-strokovnega izobraževanja. Občinska komisija pri občini Maribor bo oskrbela, da bodo krajevne organizacije ZROP na njenem območju dobivale ustrezno število izvodov časopisa »Narodna armija«. V tem časopisu so namreč večkrat priloženi vojaški strokovni članki, ki so koristni za rezervne oficirje in podoficirje.«

• **Kakšno je sodelovanje organizacij ZROP z vojaškimi enotami?**

Sodelovanje med enimi in drugimi je dobro. Kljub temu pa je premalo usmerjeno na vojno-strokovno izpopolnjevanje rezervnih oficirjev in podoficirjev na posamezne rodove vojske. Gre za to, da bi posamezni tovariši, ki so sicer v rezervi in pripadajo posamezni specialni vojaški enoti, lahko prisostvovali, ko taka enota izvaja svoje taktične operativne naloge.«

• **Večkrat slišimo, zlasti pri starejših rezervnih oficirjih, kako so pozabljeni. Tovariš predsednik, kaj bi nam lahko o tem povedali?**

Upokojeni oficirji se večkrat sprašujejo, kako to, da jih nihče ne povabi na posamezne slovesnosti, zlasti na proslavo dneva JLA. Vseh sicer ni mogoče povabiti, če pa bi povabili vsaj nekatere, bi prav gotovo ne samo povabljeni, ampak tudi ostali imeli občutek, da se jih nekdo vsaj enkrat na leto spomni. Ne smemo pozabiti, da gre v glavnem za tiste tovariše, ki so žrtvovali JLA svoja najlepša leta in ji podarili dober del svojih fizičnih in umskih moči. Menim, da se to bolj dogaja zaradi organizacijskih in tehničnih slabosti kot pa zaradi pozabljanja na take tovariše.«

D. MIKLAVEC

Kaj in kako delajo klubi OZN »Mladi ambasadorji«

O klubih OZN je večkrat govora v radiu, TV, dnevnem časopisu in še marsikje. Pri tem pa se sprašujemo, kaj so pravzaprav klubi OZN, kajti javnost je o našem delovanju še vse premalo obveščena.

K ustanavljanju prvih klubov OZN pred desetimi leti je pripomogla predvsem želja srednješolske mladine, da bi čimbolj spoznala druge narode in Organizacijo združenih narodov. Od leta 1957, ko je bil v Ptuj ustanovljen prvi klub OZN, se je naša organizacija zelo razširila, saj dela danes le na področju SRS blizu 260 klubov z okrog 6000 člani.

Organizacija klubov OZN ima tudi svoj statut, ki med drugim pravi: »Cilj klubov OZN je proučevanje svetovnih in mednarodnih problemov, zavzemati se za načela utrditve miru, uveljavljanja politike miroljubne koeksistence, za razvijanje enakopravnega sodelovanja in prijateljstva med narodi ter državam; ne glede na njihovo družbeno ureditev, za odpravo kolonializma in drugih oblik vmešavanja v notranje zadeve dežel, za zagotovitev pravic slehernemu narodu, da svobodno odloča o svoji družbeni ureditvi, za dajanje pomoči nerazvitim deželam in za vzpostavitev enakopravnosti narodov. Posebna naloga klubov je proučevanje vsebine dela OZN in njenih strokovnih agencij in ustanov, skrb za popularizacijo in proučevanje jugoslovanske zunanje politike in mesta Jugoslavije v svetu.«

Ločimo predvsem klube OZN na osnovnih šolah, na srednjih šolah, v delovnih organizacijah in na vasi ter študentske klube na višjih in visokih šolah.

Klubi na osnovnih šolah delujejo predvsem na ambasadorski način, to se pravi, da vsak član kluba zasleduje dogodke v eni izmed držav zbira o tej državi razglednice, izrezke iz časopisov, poslušajo radio, gleda TV ipd. O svojih opažanjih poroča na skupnem sestanku samo za člane ali pa za vso šolo.

Na srednjih šolah naj bi klubi tvorili prehodno stopnjo študentskih klubov. Njihovo delo temelji na študijskem (skupinskem) delu, podlaga le-temu pa je čimbolj poglobljen individualni študij interesnih področij (kmetijstvo, zdravstvo, tehnika, posamezni kontinenti...). Osnovna dejavnost študentskih klubov je znanstveno raziskovalno delo, to je sistematičen in specializiran skupinski študij.

Popolnoma zgrešeno je mnenje, da mladi delavci in kmetovalci ne spremljajo zunanje politične problematike, kajti delavsko samoupravljanje narekuje mladim, da bolje spoznajo svetovne gospodarske procese zaradi lažje vključitve v mednarodno delitev dela. Znano pa je, da v današnjih razmerah nobena država ne more biti izolirana od drugih.

Klubi OZN tvorijo v mladinskem delovanju edino in najvažnejšo zunanje politično sekcijo udejstvovanja mladega človeka. Posebna naloga klubov pa je poglobljanje znanja tujih jezikov, predvsem angleščine, nemščine, francoščine, španščine, esperanta. Klubi tudi vplivajo na širši človekov pogled na svet, pomagajo pri formiranju stališč za boljše razumevanje mednarodnih dogodkov.

Klubi OZN in njihova višja vodstva bi morali poskrbeti predvsem za čimširšo javnost dela s pisanjem v časopise, prirejanjem razstav in proslav, predavanj in razgovorov za širši krog ljudi, pisanjem nalog in še na razne druge načine.

Ta sestavek naj služi kot pripomoček in spodbuda za vse, ki se zanimajo za delo v klubih OZN in proučevanje mednarodnih odnosov.

Danilo VINCETIČ,
predsednik medobčinskega
centra klubov OZN Maribor

Milorad Vilar

nost. Ze večkrat smo poudarili, da ne moremo postavljati načela prostovoljnosti pri obrambi domovine, ko pa je to ustavna dolžnost slehernega občana, zlasti rezervnega starejšinskega kadra. Razen tega smo pričeli, da prostovoljnost pri tem ne zaleže.

Republiški sekretar za NO-SR Slovenije je v soglasju z ustreznimi vojaškimi in oblastnimi organi in na podlagi zakona o JLA ter odloka državnega sekretarja za NO sklenil, da bo posled obvezna udeležba rezervnih oficirjev in podoficirjev na vseh akcijah v organizacijah ZROP. Na vse te akcije bodo vabili rezervne oficirje in podoficirje pristojne občine. V odloku za NO pričakujejo, da bo posled večja udeležba pri izvajanju programa vojno-strokovnega izobraževanja.

Vzporedno s tem se organizacija ZROP pojavlja kot zelo pomemben faktor pri krepitevi obrambne moči. S tem seveda

PRAVNA POSVETOVALNICA

Ste vojaški vojni invalid V. skupine. Leta 1964 ste kupili v Fiesi hišo, ki je bila potrebna popravila, ker ni bilo v hiši niti vode, niti sanitarij, niti kuhinje. Zaprošili ste občinsko skupščino, da vam izda gradbeno dovoljenje, da bi lahko začeli z adaptacijo. Občina Piran vam je dovolila prizidavo pritličja za sanitarij in kuhinjo, za nadzidavo novega dela pa vam je bilo rečeno, da vam

preskrbeti dovoljenje. Urgiral ste dovoljenje od občine, pa vam je bilo naročeno, da postopek obnovite in da vam mora načrte izdelati Invest. biro v Kopru. Medtem pa je bila vaša gradnja že končana. Ko ste se obrnili na Invest. biro, so vam rekli, da bodo načrte stali okrog 200.000 S-din. Po enem letu in pol čakanja pa ste dobili za vas brezkoristen načrt in račun, ki se glasi na

raj zdi, da je bilo postopanje občine pravilno, napačno le v toliko, da so vam izdali gradbenega dovoljenja zavlačevali. Toda, ali ste svoji prvi prošnji sploh priložili ustrezen načrt? Če ste ga, potem je bilo naročilo, da si morate preskrbeti nov načrt brezpredmetno. Razen, če načrt ni bil odobren. (Vendar bi ga morali vrniti v popravilo). Sklepiti pa je, da načrta sploh niste imeli in ga niste predložili. V tem primeru pa je jasno, da je gradbeno oblastvo moralo zahtevati načrt za celotno adaptacijo. Brez odobrenega načrta ne bi smeli graditi, če ste pa gradili, ste gradili na svoj riziko. Jasno je, da vam brez načrta adaptacije sploh niso mogli odobriti. Toda nekaj drugega je. Ni jasno, zakaj bi morali naročiti izdelavo načrtov prav pri Invest. biroju v Kopru? Kvečjemu če obstoji kak odlok, da sme samo ta zavod izdelovati načrte glede na posebno zaščito obalnega področja? To nam ni znano. Pač pa se nam zdi, da je račun Invest. biroja previsok. Skoraj ne bi mogli verjeti, če ne bi predložili računa svojemu dopisu, da je tako visok. Lahko zahtevate, da vam ra-

čun podrobno specifikirajo in prilože vse predloge za račun. Kolikor se potem z računom še ne bi strinjali, si lahko sami poiščete kakega izvedenca gradbene ali računske stroke, da vam preveri točnost računa in upravičenost posameznih postavk. Naslove izvedencev dobite na sodišču v Kopru ali Piranu. Glede na mnenje izvedenca pa potem račun plačate ali pa se pustite tožiti. Jasno je, da boste morali delo plačati, če ste načrt naročili. Vprašanje je le, ali ves znesek ali pa vendarle nekoliko manj, če se bo izkazalo, da račun ni ustrezen. V pravi pa bo o tem lahko odločilo le sodišče. Če boste imeli utemeljene pripombe glede pravilnosti posameznih postavk visokega računa, potem plačajte to, kolikor smatrate, da ste dolžni in se pustite tožiti za ostalo. Znano pa je, da so projektivni biroji zelo dragi in da imajo svoje postavke tudi odobrene. Ugovarjati se da številu opravljenih ur za eno in drugo delo, pa da to ali ono ni bilo potrebno. Seveda bo vse to stvar pravde, za katero pa se morate odločiti sami ali pa račun plačati.

Neutemeljen račun

bo dovoljenje izdano kasneje. Vendar pa se je potem, ko ste končali z adaptacijo pritličja, ustavilo. Ker so bili spodnji prostori pokriti z nevadno ploščo in ker je bila nevadnost, da se zgrada kvari, ste se odločili, da sami nadzidate brez dovoljenja. Gradbena inspekcija je nastopila z ustavitvijo dela. Naročila vam je, da si morate

540.738 S-din. To pa je nekaj nemogočega, saj boste morali dati za brezkoristen načrt skoraj celoletno pokojnino. Zdaj prosite za nasvet, kaj naj napravite.

Res je, da ste pogrešili, da ste začeli adaptacijo brez ustreznih dovoljenj. Po podatkih vašega dopisa se nam sko-

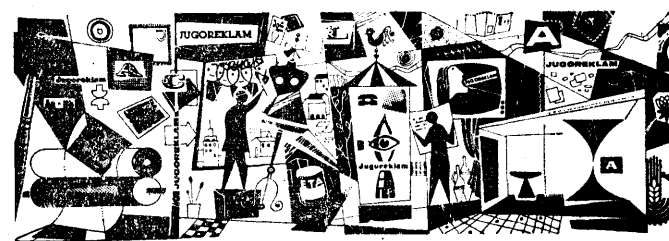
Jugoslovenska štampa

OSVEŽUJE...

TUDI
— Z VINOM
— S SADNIMI SOKOVI
— S KAVO
— Z ŽGANIMI PIJACAMI

ZDRAVI...

— BOLEZNI SRCA IN OŽILJA
— BOLEZNI LEDVIC
— BOLEZNI PRESNAVLJANJA
— ŽIVČNE BOLEZNI

PODJETJE ZA EKONOMSKO PROPAGANDO IN PUBLICITETO

JUGOREKLAM

LJUBLJANA, Miklošičeva 14/I — Tel.: 314-890, 315-774

- Aranžiranje in dekoracija
- Grafična reklama
- Knjigovezništvo
- Kinoreklama
- Oglasni servis
- Afiširanje lepakov
- Založništvo tiskovin
- Založništvo razglednic
- Založništvo slikanic
- Svetlobna reklama
- Tisk na trak in tekstil
- Izdelki iz plastičnih snovi
- Projekti

LASTNA LITOGRAFIJA, KNJIGOVENICA, SITOTISK, ARANZERSKI ATELJE

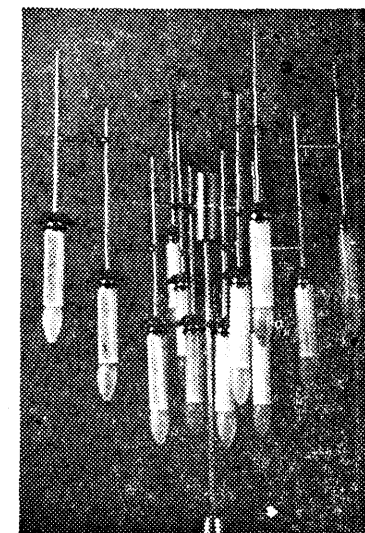
PREDSTAVNIŠTVA:
Beograd. Nebojšina 2, tel. 44-605
Zagreb. M. Vucković, Rusanova 22, tel. 643-617

POSLOVNE ZVEZE PO VSEJ DRŽAVI

Kombinat »MLINOTEST« Ajdovščina

izdeluje prvovrstne testenine, jajčne in navadne, v zelo širokem asortimentu

Potrošniki — prepričajte se o izredno dobri kvaliteti naših testenin.

V novo stanovanje edino

EMI
lestenci

iz 1 oljčan

ARETTA

KUPUJTE SAMO URADNO KONTROLIRANE ZLATE IZDELKE

GENERALNO ŠVICARSKO ZASTOPSTVO TRST, Piazza S. Antonio Nuovo 4/I-II

NUDI PO SVETOVNIH KONKURENČNIH CENAH NAJVEČJO IZBIRO ZLATEGA NAKITA V EVROPI iz 14, 18 in 22-karatnega uradno KONTROLIRANEGA zlata

PRODAJA S POSEBNO GARANCIJO!

14-karatni zlat nakit od 650 Lit naprej
18 in 22-karatni zlat nakit od 750 Lit naprej

NA ZALOGI VEDNO PREKO 600 MODELOV UR

DARWIL in ARETTA

Ure znamke Darwil in Aretta lahko nabavite tudi v specializiranih trgovinah in veleblagovnicah v Jugoslaviji. SERVISI za vzdrževanje so organizirani v vseh večjih mestih v Jugoslaviji

IVAN MIKULIN

Izza kulis fašistične policije

Trije agentje so se z divjim kričanjem pognali proti vratom, toda bila so zaklenjena. Dva Nemca sta se uprla z nogami ob pod, z rokami pa ob kljuko in potegnili. Kljuka se je odrgala in gestapovca sta zletela po tleh. Ko sta se pobrala, so vsi trije letali v krogu po sobi in lajali ob besa. Eden se je spomnil, da bi se morda dalo priti ven skozi okno, odgnil je zavoso, toda v oknu so bili železni križi. Naposled sta se oba Nemca lotila vrat in jih z nogami obdelovala tako dolgo, dokler nista razbila desk v spodnjem delu. V silni vni mi sta se hkrati gestapovce in italijanski agent pognala v luknjo, pri tem pa silovito treščila z glavama drug v drugega. Za trenutek sta kar obsedela in otipavala vsak svojo buško, medtem pa je še nekdo zlezel skozi luknjo, seveda ne brez težav. Sledila sta mu še dva druga. Nemca sta odnesla s seboj tudi aktovki s papirji. Jaz pa sem iz Tironijeve aktovke brž pobral nevarne sezname ter druge papirje in jih nadomestil z nepomembnimi iz predalov.

Nearne dokumente sem zvil v kepe in jih zunaj zagrebel v sneg za drvarnico, ki je stala nekoliko oddaljena od hiše.

Agentje so se vrnili čez dobrih dvajset minut, na žalost ne sami, temveč z ujetjo žensko. Izdala jo je sled v snegu...

Vrnili smo se na kvesturo. Gestapovci so ponovno »schnell« in »loss« podili pred seboj obojavajoče se italijanske agente na nove akcije. Jaz pa sem mirno sedel za mizo in s tem nazorno pokazal, kako mi niti na kraj pameti ne pride, da bi se še kam ganil v taki družini. Že pijani komisar Tironi me je obsul z žaljivkami, kakršne premorejo le najbolj prostaški Napolitanci. Užaljeni Nemci pa so me samo sovražno gledali. Da ne bi ostal komu kaj dolžan, sem vsakomur pogledal v oči s primerno predrznostjo in omalovaževanjem. Nazadnje sta ostala v pisarni le še dva italijanska agenta, ki sta bila moja skrivna somišljenika in zaveznika.

Prepričan, da so šli vsi agentje in Nemci na akcijo, sem stopil v Tironijevo pisarno z namenom, da bi še kaj izmaknil in uničil. Toda zmotil sem se. Za mizo sta tiho sedela kvestor in nemški konzul ter pregledovala zaplenjene papirje. Kvestor me je začel oštevati.

To noč sem si jih že toliko nabral, da sem ves jezen odšel spat. Še prej pa sem dvema italijanskima agentoma naročil, naj mi jutraj sporočita vse, kar bosta videla ali slišala.

Jutraj so mi agenti sporočili, da so ponoči v Bohoričevi ulici aretirali moškega in žensko ter ju pripeljali na kvesturo. Potem pa so nekateri do jutra iskali neko očitno zelo pomembno osebo, drugi pa so zasliševali aretirane v sobi komisarja Tironija. Tja so gestapovci prinesli že prej več steklenic konjaka. Zato ni čudno, da so bili gestapovci, Tironi, Ruoco in še neki njegov opričnik kmalu pijani kot svinje. Kaj so počenjali z ujetniki, si lahko mislimo.

Vsakomur, ki sem mu zaupal, sem zato o teh dogodkih pripovedoval, zlasti pa o tem, kaj so počenjali v Tironijevi sobi, kar je težko ponoviti. Govorice so se bliskovito razširile po Ljubljani in že naslednji dan sem jih znova slišal, topot že iz ust meni povsem neznanih ljudi.

Gestapovci pa so se obnašali čedalje bolj oblastno in predrzno. Zato so tudi postajali odnosi med njimi in menoj vse bolj napeti. Nazadnje sem stopil še h kvestorju in mu povedal vse, kar so z aretiranci počenjali kot svinje pijani gestapovci,

komisar Tironi in dva agenta. Najhuje pa je to, sem mu dejal, da zdaj že vsa Ljubljana govori o teh grozotah in svinjarjih, ki se dogajajo na kvesturi. Te vesti so na ljudi vplivale tako, da se je bati napada na samo kvesturo...

Zmedeni in prestrašeni kvestor je takoj poklical Tironija in ga ostro oštel, jaz pa sem se mu umaknil v svojo pisarno in čakal, kaj se bo iz tega skuhalo.

Kmalu me je razjarjeni Tironi klical k sebi. Pri njem sta že sedela dva gestapovca. Obrnil se je k meni in me pokazal gestapovcema, češ to je tisti prasec, ki nas je zatožil, pri tem pa je pljunil predme. Mirno sem mu odgovoril, da se bo že še kesal za te žalitve. Nemcema, ki me nista samo žalila, ampak tudi grozila, pa sem s kretnjami in molkom pokazal ves svoj prezir.

Takoj zatem se je kvestor odpravil na redno vsakodnevno sejo pri Grazioliju. Tistega dne sta ga prvič pri tem spremljala dva agenta. Ko se je vrnil, je takoj začel ukrepati glede varnosti. Okoli kvesture je podvojil stražo, okrepil stražo pri glavnem vходу, postavil stražo pred svojo pisarno in pred vrata svojega stanovanja v poslopju kvesture.

Spoznal sem, da sem se uštel in da moj namig ni imel posledice, kot sem jih pričakoval. Mučenje jetnikov pa se je nadaljevalo.

Potem sem zvedel in tudi videl še nekaj. Po Miklošičevi cesti proti Tromostovju je peljal nemški avto. V njem sta na zadnjih sedežih sedela dva meni znana gestapovca, med njima pa se je tiščala in nekako skrivala že omenjena postavna črnolaska iz hotela Miklič. Vozili so zelo počasi, komaj nekaj hitreje, kot lahko hodi ali teče človek. Nato so zavili v Wolfovo ulico, sedanji Trg revolucije in dalje v Gosposko ulico. Še istega dne so bile v Gosposki aretirane tri ženske.

Sele na podlagi tega sem uganil, da je resnična krivka vseh aretacij in izdajalka ta ženska, ki je stanovala z gestapovci v hotelu Miklič. Iz očitnih razlogov pa ni prihajala in odhajala v hotel pri glavnih vratih, ampak skozi dvorišna vrata, ki so držala na Kolodvorsko ulico. Prepričan, da je skrajno nevarna izdajalka, sem jo celo zledoval. Hodila je po ljubljanskih ulicah, kot bi koga iskala, avto z gestapovci pa ji je počasi sledil.

Zvedel sem, da ženska, ki nam je dvakrat ušla, leži v bolnišnici zastražena. Sel sem jo obiskat, da bi ji povedal, kdo je resnični izdajalec in da bi jo opozoril na nevarnost, ki preti njenim sodelavcem, ki so še svobodni. Rad bi ji tudi povedal, da sem tudi jaz Slovenec, predvsem Slovenec, in naj jo vse drugo nikar ne moti. Dva stražarja, ki sta stala pri vratih, me nista ovirala, saj nista razumela slovensčine. Toda zraven jetnice je ležala neznana svetlolaska in zaradi nje sem moral omejiti svoj pogovor samo na nekaj vljudnostnih stavkov.

Veliko kasneje sem zvedel, da so policisti za Bežigradom ujeli tri vidne osebnosti revolucije...

Najbolj sem sovražil izmed vseh na kvesturi dva mučitelja, sadista in kvestorjeva miljenca: Ruoco in še nekoga, katerega imena pa se več ne spominjam. Razen tega pa sem sovražil tudi Tironija in za vse odgovornega strahopetca Messano.

(NADALJEVANJE)

Fran Roš, častni meščan Celja, belega mesta ob Savinji, je nedavno slavil 70-letnico svojega rojstva.

Rodil se je v Kranju na Gorenskem, kjer je bil njegov oče uradnik na okrajnem glavarstvu. Ko je bil oče premeščen v Celje za okrajnega tajnika, je bilo mu Franu pet let. Od takrat živi in dela v Celju, izvemši vojna leta druge svetovne vojne, ko ga je nemški gestapo izgnal z družino, ženo in dvema otrokoma, v Čuprijo v Srbiji.

Fran Roš je v naši književnosti znan kot mladinski pisatelj (Juretovo potovanje, Medved Rjavček, Dijo in druge) in kot eden redkih slovenskih

navdušenjem prebiral mladi celjski rod. Zelja mladih Celjanov, da bi se seznanili z zavednim slovenskim oficirjem-pesnikom, se jim je kmalu izpolnila. Stotnik Maister je prišel večkrat med mlade celjske pisatelje in pesnike in kaj kmalu so ustanovili literarni klub Kondor in začeli izdajati list Savinja. Med dijaki in pesnikom-officirjem so se stakale prirske vezi. Prav to prijateljstvo je imelo za posledico, da so se nekaj let pozneje mladi Celjani v lepem številu odzvali klicu Rudolfa Maistra in vstopili v vrste koroških borcev za svobodo. V času bojev za Koroško je bil Maister povišan v generala. Tako je postal prav vodja

takoj razprodani. Igrali so jih z uspehom na več odrih, med najbolj uspele sodi uprizoritev na Jesenicah.

Cas, ki ga je preživel v izgnanstvu, pa je Fran Roš zabeležil v izredno zanimivem dokumentarnem delu »Slovenski izgnanci v Srbiji 1941-1945«. Delo je izšlo pred kratkim in obsega 529 strani in 50 dokumentarnih slik iz življenja 6000 izgnanih Slovencev v raznih krajih Srbije.

ROŠ — PESNIK

Vsak kronist, ki piše o Franu Rošu, mora zabeležiti tudi njegovo pesniško žetev. Roševa pesniška bera iz II. svetovne vojne je dokaj bogata. Še v izgnanstvu mi je pripovedoval, da je svoje prve uporiške pesmi proti okupatorju napisal

Ob sedemdesetletnici

Frana Roša

književnikov, ki je pisal tekste kar o dveh vojnah. Za razpravo iz NOB je prejel zaslužen priznanje — Slandrovo nagrado.

RUDOLF MAISTER, VODJA DIJASKEGA LITERARNEGA KLUBA KONDOR, V KATEREM JE SODELOVAL TUDI FRAN ROŠ

Že kot dijak celjske gimnazije, ki jo je začel obiskovati malo pred I. svetovno vojno, se je pričel Fran Roš oglašati v takratnih literarnih revijah. Prve tekste je objavljval v domačem dijaškem špirografskem listu Savinja, ki ga je izdajal literarni klub Kondor. Zanimivo je, da je bil vodja tega krožka oficir stare Avstrije, znani slovenski pesnik Vojanov. Ta je bil poznejši general Rudolf Maister, borec za našo Koroško. O delu v tem literarnem klubu mi je Roš takole pripovedoval:

— Malo pred I. svetovno vojno je prišel v Celje mlad častnik, ki je nastopil službo kot stotnik pri celjskem pešpolku. Med mladino se je brž zvedelo, da je ta častnik pesnik Rudolf Maister, ki se je tiste čase pogostokrat oglašal v slovenskih revijah. Rudolf Maister, s pesniškim imenom Vojanov, je kmalu postal osrednja osebnost predvojne Celja in ljubljence celjskega dijaškega rodu. Pesnikovati je začel že kot gimnazijec in pesniškega peresa ni odložil tudi pozneje, ko je postal dijak vojaške šole na Dunaju. Tam je bil celo izredni član slovenske študentske literarne Zadruga in kot tak v stalnih stikih z drugimi slovenskimi literati. Svoje pesmi je objavljval v ljubljanskem zvonu in Slovanu, kjer jih je z

celjskega literarnega krožka prvi slovenski general.

Med Maistrovimi koroškimi borci je bil tudi Fran Roš. Nekaj njegovih sošolcev in prijateljev, koroških borcev, je v boju za svobodo žrtvovalo svoja življenja. Med padlimi je bil Rošev prijatelj Malgaž.

Spomine na svoja celjska dijaška leta, na prijatelje v klubu Kondor in na koroške borce je Fran Roš opisal v svoji knjigi Zvesta četa. Pisal jo je več let in je izšla kot redna knjiga Vodnikove družbe. To Rošovo dokumentarno-literarno delo je izšlo leta 1933 in je bilo kot pomemben dokument časa in razvoja mladega slovenskega rodu odlično ocenjeno. Tako je Fran Roš otel pozabi zanimive spomine iz svojih mladih let na Celje v času pred in med prvo svetovno vojno in iz časov bojev za slovenski Korotan.

ROŠ — IZGNANEC GESTAPA V SRBIJI

Kot izgnanca v Srbiji sva bila skoraj sosed. Roš je živel v Čupriji ob reki Moravi, kjer je bila nameščena celjska skupina izgnancev. Med njimi je bil tudi pisatelj Anton Ingolič. Jaz sem domoval v sosednem podeželskem mestu Varvarin ob Moravi. Nemaolokrat smo se obiskali, da bi se pogovorili o položaju in takratnih vojnih razmerah.

V Čupriji je Fran Roš napisal Mokrodolce, satirčno komedijo iz časov volitev v beograjsko narodno skupščino med obema vojnama. Mokrodolci so izšli v posebni knjigi in so bili

PARTIZANSKI OBRAZI

Jesen svojega življenja preživljal Fran Roš v Celju, v tem mestu ob sotočju Savinje, katerega rast in razvoj je spremljal dolgi šest desetletij in ga ljubil s predanostjo navdušenega rodoljuba...

Jože Zupančič

Obisk generalnega sekretarja FMAC

Konec minulega meseca se je v Beogradu mudil William O. Cooper, generalni sekretar Svetovne federacije bivših borcev, in sicer kot gost Zveze združenih borcev NOVJ Jugoslavije. Med obiskom se je Cooper razgovarjal s predstavniki ZZZB NOVJ s predsednikom Djurom Pucarjem na čelu. Predmet razgovorov so bila vsa važna vprašanja, ki zadevajo vlogo, delo in nadaljnjo orientacijo FMAC.

V razgovoru je prišla do izraza enotnost stališč, da zaostrena mednarodna situacija, zlasti čedalje bolj pogosta uporaba sile nalaga še večjo odgovornost borcev in njihovim organizacijam, posebno Svetovni federaciji bivših borcev, ter zahteva njihovo stališče, odločno udeležbo v borbi za mir, sodelovanje in prijateljstvo med narodi. Izraženo je bilo tudi mišljenje, da si morajo borci prizadevati za odpravljanje razcepljenosti v

svetu, za vzajemno zblizevanje in združevanje v borbi za uresničevanje skupnih smotrov. S tem ciljem Svetovna federacija — o čemer so predstavniki FMAC in ZZZB NOVJ soglasni — narekuje kot eno prvih nalog razširitev svojih vrst z novimi združenji, s čimer bi se okreplila ne samo njena moralna in materialna moč, temveč tudi njen vpliv na dogajanja v svetu.

Posebno mesto v razgovorih je dobilo evropsko sodelovanje borcev in vloga evropskih združenj — članov pri uresničevanju ciljev federacije. Govoreč o pripravah za sejo stalne komisije za evropska vprašanja, ki naj bi pomenila korak v izvajanju resolucije zadnje generalne skupščine, je Cooper omenil možnost sestanka s predstavniki evropskih združenj, ki so zunaj federacije. Po besedah generalnega sekretarja Cooperja bi na tem sestanku izmenjali stališča aktualnih evropskih problemov in doprinosov bivših borcev k njihovu reševanju.

Cooper je obvestil predstavnike ZZZB NOVJ o nameri federacije, da se prek svojih predstavnikov in tudi drugače še bolj potrudijo pri iskanju sredstev za uresničevanje mednarodnih načrtov ekonomske pomoči dežlam v razvoju. V razpravi so prišla do izraza tudi nekatera vprašanja, ki so posebno važna za bivše borce, kot npr. mednarodno-pravna zaščita udeležencev odporniških gibanj in zakonodaja, ki se nanaša na bivše borce.

Novi generalni sekretar je izrazil željo, da bi s ciljem uresničevanja vseh teh nalog še naprej vzdrževal čim tesnejše stike tako z ZZZB NOVJ kakor tudi z drugimi združenji — člani federacije. (Po »4. julia«)

OKROGLE IN OGLATE

● Ameriška zabloda. Walter Lippman, ameriški zunanje-politični komentator, je nedavno napisal o ameriški vojni v Vietnamu: »Ta vojna je ameriška zabloda stoletja.«

● Denar, denar, denar! Neki britanski časnikar je vprašal voditelja sindikata transportnih delavcev, ali bodo sindikati — spriči razvrednotenja funta — opustili zahtevo po zvišanju mezd ter se uklonili zahtevi vlade, da naj nih. če ne zahteva zvišanja prejemkov. Sindikalni voditelj je odgovoril: »Ko gre za pare, zleti patriotizem skozi okno...«

● Malce nenavadna prisposoba... Angleški vojaški komentator L. Hart pravi v nekem članku o težavnem vprašanju razorožitve: »Za admirala pomeni velika bojna ladja isto kakor katedrala za škofa.«

● Predsednik se posvetuje z generalom... De Gaullovo življenjepisec je zapisal tudi to izjavo francoskega predsednika de Gaulle: »Kadar pripravljam govor ali kadar moram sprejeti kakšno važno odločitev, se vedno vprašam: »Kako bo gledal na to general de Gaulle?«

● Birokrati rastejo hitreje kot gobe po dežju, otrdijo pa kmalu ter so poslej trši kot beton,« je rekel v nekem predavanju britanski izvedenec za racionalizacijo državne uprave profesor Parkinson.

● Tolažba za reveže... Neki francoski komik je v neki koseriji (kramljanju) takole potolažil reveže: »Bogataši trpijo huje muke kot reveži, ker se nenehno tresejo ob misli, da bi utegnili osiromašiti, revnih pa ne trpinči strah, da bi utegnili obogatiti.«

● Pomnožena pošiljka. Neko pošiljko 474 kunccev so nedavno zadržali carinski organi v Braziliji. Preden je uspelo pošiljatelju in prejemniku urediti vse formalnosti, se je število kunccev dvignilo na: 2000... Čeprav so se mladiči skotili v Braziliji, se bodo morali cariniki ubijati z vprašanjem, ali naj ocarinijo tudi odveče živali...

● Uporabljajte skušnje pitčeslovce! Da bi pisatelji lahko razprostrli perutnice, morajo imeti svobodo, da lahko uporabijo peresa,« je napisal v »Nepočasnih mislih« poljski satirik Jirži Lec.

● Zakaj sta bila kaznovana beograjski in zagrebški aerodrom? Vprašanje, zakaj sta bila ta aerodroma kaznovana, so nekaj dni pogrevali — tudi v zvezni skupščini. Dopolnilnik beograjske »Politike« je v skupščini »ujel« tale zanimivi pogovor: »Zakaj je bil pravzaprav kaznovan beograjski aerodrom?« Bržkone zaradi tega, ker se je Marko Nikezić temeljito prehladil. »Kako?« »Ves dan se je nujil na aerodromu, ko je pričakoval francoskega ministra, ki je neprenehoma odlagal odhod iz Pariza v Beograd, ker je bila pristajalna steza na surčinskem letališču poledenela...« »In zakaj je bilo kaznovano zagrebško letališče?« »Zato pač, da je bilo ustrezno tistemu narodnemu pregovoru: ...da naj tudi sosedu crkne krava.«

● Predsednikova napaka. Znan ameriški zunanje-politični komentator Walter Lippman je napisal: »Napaka predsednika Johnsona je v tem, da si je obul skorjnce, ne da bi bil prej sezul donatice copate.«

● Ni mostu... Vodja avstrijskih socialnih demokratov je rekel v nekem govoru: »Med socialdemokratskimi in komunističnimi strankami ni nobenega mostu — niti visečega ne...« Omejenost ali slapota?

● Hvaležnejši poklic. Bivši podkanceler zahtodnonemske vlade in bivši vodja Svobodne demokratske stranke Erich Mende se je odpovedal političnemu udejstvovanju in se zaposlil v neki veliki mednarodni borzni agenciji. Nedavno je dejal časnikarjem: »Po 18-letnem udejstvovanju v borzanskem parlamentu in po 3-mesečnem udejstvovanju v poslovnem svetu lahko rečem: politika je bolj zanimiv, trgovina pa — hvaležnejši poklic...« Posebno za bivše ministre!

V Jugoslaviji je 210 zares veliki podjetji, ki imajo zaposlenih po več kot 2000 delavcev in uslužbencev. Takih podjetij je največ v industriji, gradbeništvu, prometu in gozdarstvu. V trgovini, gostinstvu in obrtnih dejavnostih ni nobene delovne organizacije s tako velikim številom zaposlenih.

Holestiramin, novo uspešno zdravilo proti infarktu! Neki zdravnik, dr. Robert Fuson, je predaval v Chicagu (Ill., ZDA) o poskusih na sebi samem in je, med drugim, rekel: »V moji krvi je toliko maščob, kolikor jih je v krvi dojenčka.« To ugodno stanje je dosegel z jemanjem nekega praška, katerega duh je podoben duhu gnile ribe. Gre za sintetično materijo, imenovano: holestiramin. Ta ameriški zdravnik je tri leta vsak dan trikrat (pred zajtrkom, kosilom in večerjo) jemal po 11 g tega praška. Jedel je prav vse in se ni niti najmanj omejeval (v količini obrokov), pa je kljub temu shujšal za 25 kg. Delal je poskuse tudi na živalih in pozneje na približno 100 bolnikih, ki so bili sklerotični. Holestiramin naj bi varoval organizem pred čezmernim zgoščanjem in vsrkavanjem maščob. Po

DOBRO JE, ČE VESTE

Jemanju holestiramina postaja ba je tudi že od apnenca otredlo ožile znova prožno. Po trditvah večini zdravnikov je eden glavnih vzrokov poapnenja ožilja čezmerna količina maščob — holestrina — v krvi. Srčni infarkt nastopi kot poslednja stopnja tega procesa. Dr. Fuson in njegovi sodelavci zatrjujejo, da je novo zdravilo popolnoma neškodljivo. Prvi poskusi z bolniki so močno povečali optimizem. Od 38 bolnikov, pri katerih so se bila že očitno pokazala znamenja poapnenja ožilja, jih je 32, po nekajmesečnem zdravljenju, popolnoma ozdravelo ali pa se jim je zdravje močno izboljšalo. Trije bolniki, ki so nehali jemati holestiramin, so kmalu znova zboleli. Zanimiv je bil tudi poskus s psom. Dr. Fuson je dajal 97 psom hrano iz domače ameriške kuhinje. Po enem letu so imeli v krvi osemkrat več holestrina, kot je normalno, in hudo poapnenje ožilja. Velik del teh psov je pogltil bil od srčnega infarkta. Dr. Fuson je istočasno dajal popolnoma enako hrano in enako količino 21 psom; hkrati pa jim je dajal tudi holestiramin. Po dveh letih in pol so vsi ti psi imeli v krvi normalno količino holestrina.

Najmanjši vretenčar pripada razredu rib. Gre za ribico z znanstvenim imenom: *Mistichthys luzoensis*, dolgo 12 do 14 mm, ki živi v jezerih na Filipinih. V Jadranskem morju živi nekaj sorodnih ribice, vendar so le-te daljše: tri do pet cm. Čeprav so te ribice tako majhne, imajo vse organe, enako kakor drugi vretenčarji.

Poskusi so dokazali, da nuklearno sevanje škoduje tudi rastlinam. enako kakor človeku ali živali. V ZDA so izpostavili nekaj tisoč jelševih semen atomskemu sevanju, štirikrat močnejšemu, kot je sevanje, ki ubije človeka. Vsa semena so poginila, le eno samo seme je vzdržalo to ubijalsko sevanje in ga premagalo. Iz tega semena, posejanega 1957. leta, je vzklila jelša in se razvila v najlepše drevo svoje vrste z izredno bujnim listjem temno zelene barve. Temu drevesu so upravičeno vzdali ime: atomska jelša.

Nekdaj so mislili, da znese kukavica štiri ali pet jajc na leto, najnovejša raziskava pa so pokazale, da znese 20 do 22 jajčec letno. Podatki jih, kakor vemo, v gnezda drugih ptic, v prvi vrsti kukavica vedno eno jajce lastnice gnezda iz gnezda, da ne bi leta opazila, da je v gnezdu eno jajce več, kot je bilo tedaj, ko je zadnjič odletela. Kukavičje jajce je po obliki, barvi in velikosti podobno jajcu ptice pevke. Kukavica podtakne vedno samo po eno jajce v izbrano gnezdo, nikdar dve ali več. Kukavica podtaka jajca v gnezda približno 160 ptic pevke.

Nekaj vrst sesalcev izumira; grozi jim nevarnost, da bodo popolnoma izumrli. Med te sesalce štejejo grenlandskega kita, bizona, evropskega bobra, belega medveda, grenlandskega tuljena, moškusovega jelena, nosoroga, afriškega slona, morsko kravo, tapirja in morsko vidro. Te živali izumirajo sprito brezvestnega dobičkarstva, pravzaprav: uničevanja, ali sprito neprimernih življenjskih razmer. Obiasti so, da bi preprečile njihovo popolno uničenje, prepovedale lov na te živali.

ESESOVCI — VOJAKI SMRTI

14. junija 1940: AUSCHWITZ

V zasedeni Poljski je Heinrich Himmler našel pravi teren za konkretno izvedbo svojih načel. »Naposled se vračamo v kraje, kjer smo že bili pred šestimi stoletji. Večni pohod Nemcev proti jugu in zahodu je končan, začenja se pohod proti vzhodu. Konec je politike kolonializma in predvojnih trgovskih pogajanj, začenja se politika življenjskega prostora, politika naše prihodnosti.«

Toda to je bila politika ropanja in izganjanja. Vsi poljski državljani nemškega porekla (tako imenovani »etnični Nemci«) so se začeli preseljevati na zahod, se pravi v nekdanje poljske province, priključene k rajhu. Poljaki in Židje s področij, ki so postala nemška, so bili potisnjeni na vzhod, na ozemlje generalne »guvernije«. Dva milijona Židov so skorajda v hipu preselili iz krajev, kjer so živeli dolga stoletja in jih naselili v velikih mestih ali pa južnih pokrajinah. Preseljevanje so nadzorovali esesovci, policija in Heydrichova posebna služba.

Heydrich je na Poljskem ustanovil pet skupin posebnih komandosov, ki so imeli sivo zelene uniforme esesovcev, na rokavu pa so imeli znamenje SD (varnostna služba). Te skupine so korakale s predhodnico Wehrmachtom in »skrbale« za prve likvidacije. Žrtve so bile v veliki večini Židje, plemiči, duhovniki. Izmed 690 duhovnikov iz škofije Kulm-Pelplin so jih 214 takoj pobili. Konec leta 1939 so na zasedenem ozemlju ostali ži-

vi le 3 odstotki poljskih političnih voditeljev.

Potem so začeli ustanavljati gete, ki so bili v večjih mestih obzidani, v drugih mestih pa so določili »mejo«. 15. oktobra 1941 so Nemci uvedli smrtno kazen za vsakega Žida, ki bi ga zalotili zunaj geta. Nato je Himmler izdal še celo vrsto drugih ukazov: Žid ne more biti objekt civilnega ali kazenskega prava, Žid ne more nikogar ovaditi, sodišča mu ne morejo soditi, ker je postavljen zunaj zakona, zločini Židov sodijo izključno v področje esesovcev in policije.

Varšavski geto je bil ustanovljen 16. oktobra 1940, obzidje pa so morali sezidati Židje sami. 80.000 Poljakov, ki so živeli na tistem področju, so preselili v druge dele mesta. 359.827 Židom, ki so živeli v poljski prestolnici, se je pridružil v nekaj mesecih še 140.000 Židov iz obmejnih ozemelj. Poleti 1941 je Himmler stlačil v tesni geto okoli pol milijona Židov. V getu, iz katerega so skrbno odstranili vse vrtove in vse zelenje,

je bilo 1500 stanovanjskih hiš. Ko so oktobra 1941 geto še zmanjšali, je prišlo na eno sobo po štirinajst ljudi. Telefonske in tramvajske linije so bile prekinjene, poštna zveza s svetom so bile prepovedane, pošiljanje paketov v geto je bilo odpravljeno.

14. junija 1940. so Nemci odprli koncentracijsko taborišče Auschwitz na močvirnatem predelu v bližini Krakova. Oswiecim je bil nekoč sedež avtrogrskega vojaškega prezidja: Himmler ga je spremenil v iztrebljevalno taborišče pod poveljstvom Rudolfa Hoessa. Ukazal je, naj bo v taborišču tudi »postaja za poljedelske raziskave« z laboratoriji in posebnimi rastlinjaki za zdravilne rastline. Za eksekucije ni hotel skrbeti: to skrb je prepustil Hoessu, ki je dobil pooblastilo, naj »improvizira« tisto, kar je potrebno

ZIDOVSKA OTROKA PROSJAČITA V VARSAVSKEM GETU

kaj tudi on je prispeval k nadaljevanju nemške rase, kakor je bil sam priporočal svojim esesovcem.

Nekaj pred rojstvom Himmlerjevega nezakonskega sina je začelo delovati novo koncentracijsko taborišče: v Cholmu pri Lodzu. Za ubijanje jetnikov še niso imeli stalnih plinskih celic. Morili so jih v avtomobilih z izpušnimi plini iz motorjev: tudi s tem sistemom so na dan usmrtili po tisoč ljudi. Med pomladjo in poletjem leta 1942

ne, ki uživajo takšno hrano, vsi po vrsti visoki in vitki. Zato ukazuje, da se matere v naših domovih hranijo z ovsenimi kosmiči in da to hrano dajejo tudi svojim otrokom. Heil Hitler!« Potem se je lotil drugih problemov. Neki doktor Pokorny mu je pisal iz Chomutova na Češkem o rastlini *calabium sanguineum*, katere sok lahko povzroči neplodnost pri ljudeh. Himmler mu je takoj odgovoril in ukazal, naj rastlino poskusijo na jetnikih v koncentracijskih taboriščih, potem pa ga čimprej obvestijo o rezultatih preizkusov.

(Nadaljevanje prihodnjič)

OBVESTILO

Dom vojaških vojnih invalidov v Strunjanu bodo letos odprli 15. aprila. Odprti bo do konca oktobra.

Tisti vojaški vojni invalidi, ki bi v tem času radi šli v ta dom na oddih, naj se javijo komisiji VVI pri občinskem odboru ZZB NOV in to čimprej, ker morajo vse prijave biti v Strunjanu že do 1. aprila.

Regresirane cene, ki jih dovoljujejo komisije VVI občinskih odborov ZZB NOV, znašajo pred sezono in po njej 13, med sezono, v juliju in avgustu pa 21 novih dinarjev.

za likvidacijo zapornikov. Ko je Reichsführer z nekaj predstavniki I. G. Farbenindustrie (tedaj največje kemično podjetje v Nemčiji) leta 1941 spet obiskal taborišče, mu je Hoess poželil, češ da prihaja v Auschwitz preveč ljudi in da primanjkuje vode. Toda dobil je oster odgovor, da je to njegova stvar in da naj jo sam uredi, zlasti še, ker naj bi v taborišče prišlo še več ljudi.

Tiste čase je imel poveljniki esesovcev tudi družinske težave. Pred nekaj leti se je bil zaljubil v svojo tajnico Hedwig Potthast, ki je bila precej mlajša in prikupnejša od njegove žene. 15. februarja 1942 mu je Hedwig rodila sina. Reichsführer, ki ga je že nekaj mesecev prej skrbelo zaradi tega, je bil naposled izredno srečen. Za-

so Nemci ustanovili še tri taborišča: Belzen, Sobibor in Treblinka.

Stroj za iztrebljanje ljudi je začel delovati.

Heinrich Himmler je ves čas skrbel za prihodnost SS in tako na primer je sestavljal nekakšne jedilnike za žene svojih vojščakov, ki so pričakovale otroka. »Mlade nemške matere,« je zapisal v neki okrožnici, »morajo zajtrkovati sadje in ovseni kosmiči kot Angleži.« »Toda od ovsenih kosmičev se bomo zredile,« so odgovorile ženske, ki so bile v posebnih esesovskih porodnišnicah. Reichsführer je bil v zadregi zaradi nenavadnega odpora zoper njegova navodila, tako da je okrožnico preikical in sestavil drugo: »Opozorjam vas, da so Angleži, še posebej pa lordi in njihove že-

KUPUJTE SAMO URADNO KONTROLIRANE ZLATE IZDELKE

SOCIETA

"DARWIL"

GENERALNO ŠVICARSKO ZASTOPSTVO

TRST, Piazza S. Antonio Nuovo 4/I-II

NUDI PO SVETOVNIH KONKURENČNIH CENAH NAJVEČJO IZBIRO ZLATEGA NAKITA V EVROPI iz 14, 18 in 22-karatnega uradno KONTROLIRANEGA zlata

PRODAJA S POSEBNO GARANCIJO!

14-karatni zlat nakit od 650 Lit naprej
18 in 22-karatni zlat nakit od 750 Lit naprej

NA ZALOGE VEDNO PREKO 600 MODELOV UR

DARWIL in ARETTA

Ure znamke Darwil in Aretta lahko nabavite tudi v specializiranih trgovinah in veleblagovnicah v Jugoslaviji
SERVISI za vzdrževanje so organizirani v vseh večjih mestih v Jugoslaviji

Prva četa je v Padeškem gozdu, druga na Drganjih selih. Do njih ni daleč, toda že več dni nimamo nobene zveze s tovariši onkraj ceste in železnice. Spimo pod šotori, po trije in tudi po več skupaj. Sredi taborišča je četno poveljstvo. Globlje v gozdu smo privezali mule, na poseki pa stoji naša »breza«. V prostem času, kadar nismo na straži ali pa patroljah, se zberemo okoli tovariša, starega partizana, ki nam razkazuje strojno in nas uči ravnanja z njo. Od Novega mesta pa se sliši streljanje, najbrž so se tam udarile naše in sovražnikove patrolje. Že zgodaj jutraj silijo Nemci in domobranci iz mesta v okolico, toda naši jim pogosto nabrusijo pete.

Na straži v Padeškem gozdu

Skupina okoli profesorja Kraigherja-Picka bere, nekakšen časopis. Čez teden dni je profesor mrtev. Mi, njegovi učenci, tega kar ne moremo verjeti. Danes si živ in zdrav, jutri mrtev... Toda tudi takih reči se človek v vojni navadi, čeprav nikoli ne popolnoma.

Približno ob dvanajstih imamo kosilo. Zvrstimo se okoli kotla, vsi imamo italijanske vojaške menazke. Toda mastne so in bi potrebovale tople vode, da bi jih pomili. Kosilo ni nikoli posebna uganja. Prismojena in neslana riževa kaša s konjskim mesom. Vseeno nam zelo tekne, še bolj pa bi, če bi bil zraven košček kruha. Da, kruh! Spominjam se, kako sem včasih metal proč lepe, velike kose in žal mi je. Sklenem, da tega ne bom po vojni, če ostanem živ, nikoli več počel in da bom kruh spoštoval.

Po kosilu kadilci prižgo redke cigarete, ki potem krožijo od ust do ust.

Po stezi, ki pelje do šotora komandirja Iva, prikoraka skupina partizanov. Nekje na Rogu so se

prebili skozi nemški obroč. O tem nam pripovedujejo kasneje, ko najdemo med njimi znanke.

Oblačno je in že pozna jesen, zato se po kosilu kaj kmalu začne mrčiti. Vlažno je in zebe nas. Pred nekaj dnevi je zapadel moker sneg, še v šotorih ga imamo. Mušet, Uršič in jaz spimo skupaj. Pokrivamo se s premočeno odejo, ki zaudarja po kislem. Pod glavami imamo nahrbtnike in tako je naše ležišče. Obračamo se vsi naenkrat, Uršič včasih v spanju govori, najbrž se mu kaj sanja.

Zbudi me sunek v peto, zdi se mi, da sem pravkar zadremal, toda od takrat sta pretekli že dve uri. Na stražo moram. Komandir straže hodi pred me-

noj, drugi stopamo za njim. Še nekoliko vojaških ceremonij in že stojim na straži. Tema je kot v rogu in ko kje zašumi, napnem ušesa. Spominjam se, kako je bilo, ko sem prvič stal na straži. Bilo je pri novomeškem pokopališču na nekdanjem bloku. Tedaj sem streljal na dolgouhca, ki se je prišel gostit v zelinko. Od takrat sta pretekla že dva meseca, toda vse se mi zdi že neskončno daleč. Mrzi me, megla kot bi mi lezla pod kožo. Zato korakam v krogu in si piham v roke. Spominim se, kako so nas pred meseci imeli za otroke, zdaj pa smo partizani in odrasli ravnamo z nami kot s sebi enakimi, čeprav smo stari tudi samo po petnajst let.

Z zvonika cerkve v Podgradu čujem udarce ure. Stejem četrti. Dve sta že minili, pred menoj jih je še šest, potem pojdem v premočeno šotor. Čeprav nisem kadilec, vseeno skušam zviti cigareto. Iz lista in časopisnega papirja, kot to počno starejši tovariši. Ne uspe mi in zato natihem zakolnem. Minute pa tečejo strahotno počasi, vse je tiho in

mirno. Ko mi večkrat pade za vrat z drevesa kaplja, se ves stresem. Nekje skovika sova. Menda sva samo midva še budna. Pa saj so straže tudi druge in koliko jih je še po vseh bojiščih sveta. Medtem zaslišim, kako bje zadnjih četrt ure. Stejem, koliko časa bom še stal. Potem zaslišim korake. Zamenja me Mušet. V šotoru sva zdaj samo dva. Kakšno razkošje je to, si komaj upam pomisliti. Še pred meseci sem poznal vse drugačna razkošja, toda pustimo zdaj to...

Okoli petih zjutraj vstanemo. Četni dežurni hodi od šotora do šotora in nas polglasno budi. Nima lahke naloge, prav nič mu tega ne zavidam. Pretegnem si premražene ude in opravič nekaj umivanju podobnega. Nizko pri tleh se še vedno preliva megla, ta večna sopotnica vojakov. Komaj vidimo drug drugega. Zajtrkujemo v naglici in stojte, celo košček kruha nam dajo. Najbrž ga je kdo prinesel iz Birčne vasi.

V taborišču je že jutranja živahnost. Prišel je kurir z Drganjih sel. Naposled smo le navezali stike z drugo četo. Pred šotorom četnega komandirja se zbirajo funkcionarji in čakajo na povelja. Živahno se pomenkujejo, nato pa se razidejo.

Prostovoljci za patrolje! Dolgo ne čakamo. Jaz, Uršič in Mušet stopimo iz vrste korak naprej, čeprav smo nenaspani. Zelo radi hodimo v patrolje, saj te pomenijo možnost dobiti kaj za pod zob razen tistega, kar dobiš iz skupnega kotla. Čeprav je hoditi v patroljo pogosto nevarno, je ta možnost vseeno vabljivejša in močnejša. Komandir nam pove za naše naloge. Vodja patrolje bo Mušet. Moramo proti Birčni vasi in dalje proti Podjubnu, vse do Drganjih sel. Te poti se še posebno veselim, ker bom videl mater, ki je v Podjubnu. Tudi jabolka in orehe bomo dobili.

Tri patrolje gredo razen nas vsaka v svojo smer. Tudi mi se izgubimo v megli iz taborišča.

IGOR KOSTJUKOVSKIJ

v Radence
po zdravje

za bolezni
LEDVIC